رنجی سنه — عدد ۲۲۵ | جمعه ایرتسی | ۹ جمادی الاولی ۱۳۲۷ و ۱۹ مایس ۱۳۲۵

تقویم وقایع

اداره‌سی
باب عالیده مطبوعات داخلیه
دائره‌سنده‌در .

سنه‌لکی
طشره ایچون پوسته اجرتیله برابر
۱۲۰ غروشدر

تاریخ تأسیسی ۱۲۴۷ | تکرار اصداری تاریخی ۱۳۲۶

مرجعی
مطبوعات داخلیه‌ده تقویم وقایع اداره‌سی

اعلانات
منحصراً دوائر رسمیه اعلاناتی درج اولنور

دولت علیهٔ عثمانیه‌نك جریدهٔ رسمیه‌سیدر

نسخه‌سی ۱۰ پاره‌یه‌در | یومی نشر اولنور | نسخه‌سی ۱۰ پاره‌یه‌در

سلاملق رسم عالیسی

دونکی جمعه سلاملق رسم عالیسی طوله‌باغچه‌ده کائن والده جامع شریفنده اجرا بیورلمشدر .

مجلس مبعوثانك ضبط جریده‌سیدر

یتمش دردنجی اجتماع

صالی : ٥ مایس ۳۲٥

(مابعد و ختام)

ایکنجی جلسه

ساعت یدی‌یی چاریك کچه مجلسه کیرلدی .

رئیس — اکثریت حاصل اولدی افندم . مذاکره‌یه دوام ایده‌جکز . داخلیه ناظری پاشا کلمك ارزو ایدیور کله‌جکلر اندم . آرزو ایدر وایسترسه‌کز برایکی تقریر وار انلری اوقویه‌لم .

سید بك اوقور .

ممالك عثمانیه‌نك هرقطعه‌سی برر منبع ثروت وارضینك قوهٔ انباتیه ، انهارینك مناقلات تجاریه وقابلیت صناعیه‌سی بحق حائز شهرت اولدیغی حالده دورسابق سیاتی نتیجه‌سی اوله‌رق اشبو منابع طبیعیه‌دن مملکت و ملتك استفاده‌سی جهتنه کیدیله‌مدیکندن هرطرف برر خرابه‌زاره دونمش وافراد ملت دوچار فقر وضرورت اولمشدر .

بحمده تعالی اخیراً استحصال حریتله ممالك عثمانیه‌نك مجرد براحسان الهی اولان فیض وبرکتندن لایق اولدیغی درجه‌ده استفاده ایده‌بیله‌جك هردرلو تشبثات جدیه ونافعه‌یه توسل ایچون اورته‌ده هیچ برمانع قالمامش ایکن هنوز بوبابده براز فعلی ابرازیله ملته ویار واغیاره قارشو مشروطیتك فوائد مادیه ومعنویه‌سنك ارائه‌سنه ابتدار ایدیله‌مامش اولمسی تأسفه سزادر .

اگرچه ترقئ زراعت وحراثته عائد تشبثات وصنایع مختلفه احداثنه مقتضی مؤسسات ایله تیمور یول ، طرق عادیه ، سیرسفائن ، لیمان کبی تأمین مناقلاته متعلق انشاآت واعمالات ایچون کلی مصرف اختیاری جای انکار دکل ایسه‌ده اشبو تشبثات ومؤسسات وانشاآتك برقسمی حکومتجه تسهیلات وتشویقات ارائه‌سی وبرقسمی منافع مملکته موافق بعض قیود وشروط تحتنده امتیاز اعطاسی صورتیله وطرق ومعابر اعمالات وانشاآتی دخی اساساً موجود اولان مکلفیت اصولنك عیناً ویاتعدیلاً تطبیقیله وجوده کله‌جکندن ومصارف سائره قارشولغی ایسه دولتك استطاعت مالیه‌سنه و تقدیم الاهم علی المهم قاعده‌سنه توفیقاً مالیه خزینه‌سندن تخصیص قلنه‌جغندن بوجهتلر لایقی وجهله تدقیق واصحاب مراجعانه قارشو مترددانه طاورانلمیه‌رق مستدعیات واقعه‌لرینه مقابل اجوبهٔ قطعیه اعطاسیله حکومتك تشبثات واقعه‌سنك جدیت و قطعیتنه سرمایه‌دارانك استحصال اعتماد وقناعتی اسبابی تأمین قلندیغی حالده آزرمان ظرفنده هرطرفده مؤسسات نافعهٔ مختلفه احداثنه ابتدار ومحتاجین اهالیدن قسم کلیسی اقدار ایدلمش اوله‌جغی جهتله بویوزدن مادی وسیاسی برچوق منافع استحصال قلنه‌جغی وارستهٔ اشتباهدر .

تفصیلات و مطالعات مسروده‌دن اکلاشلمش اوله‌جغی اوزره ممالك عثمانیه‌نك کسب عمران وترقیسی وافرادینك تأمین رفاه وسعادتی مؤسسات نافعه وجوده کتیرمکه منحصر وبووظیفه اعتباریله تجارت ونافعه نظارتنه متحتم ایکن مشروطیتك اعلانی تاریخندن شمدی‌یه‌قدر کذران اولان مدت ظرفنده نه تشویق صنایع وتجارته متعلق نظامات تنظیم ومجلس مبعوثانه اعطا نه‌ده مؤسسات نافعه‌یه دائر برگونه اجراآت ارائه وایفا ایدلمش وشو حالك دوامی ایسه منافع مملکت وملته مغایر بولنمش اولدیغندن نظارت مشارالیهامعاملاتنك روش حالدن استدلال اولنان مسلك قدیم ترددن آزاده وهردرلو اهمال وکشمکشدن وارسته اوله‌رق شو دور مسعود مشروطیته لایق برسرعت وانتظام ایله جریان ایتدیرلمسی اسبابنك استکمالی حقنده برقرار اتخاذی متمنادر . فی ٤ مایس سنه ۳۲٥

دیره مبعوثی اسماعیل ، بولی مبعوثی حبیب ، طاشلیجه مبعوثی علی وصفی ، سیواس مبعوثی عمر شوقی ، سلانیك مبعوثی امانوئل قره‌صو ، قیرشهر مبعوثی محمود ماهر ، دیره مبعوثی بدری ، استانبول مبعوثی احمد نسیمی ، ادرنه مبعوثی طلعت .

رئیس — اکلادیکزمی افندم . نظر مطالعه‌یه المق ایستینلر النی قالدیرسون . (اللر قالقار) قبول ایدلدی . نافعه انجمننه حواله ایدلدی .

عبدالوهاب افندی — نافعه نظارتندن اولجه
ویریلان ممالك محروسه‌ده یاپیله‌جق یوللرك وشمندو-
فرلرك وسائر امور نافعه‌نك پروژه‌سی نافعه انجمننه
حواله ایدلمشدی . یوللرك انشاسی زمانی كلمش ،
كچیور . بنده‌كز نافعه انجمنندن رجا ایدرم كه
معاملات مذكوره‌یی تسریع بیورسونلر ،
بو یاپیله‌جق یوللره بر آن اول باشلانسون، یاپیلسون .
زمانلر كچمسون .

نجیب بك دراغه — بودجه انجمننه
كوندرلمش اولان بیوك بر لایحه اساساً مطلوب
حاصل اولمق اوزره كوندرلمش ایدی . یوقسه
بزم تصدیقمزه اقتران ایتمك اوزره كوندرلمامشدر .
چونكه و لایحه‌ده ٢٨ سنه ظرفنده نظارتجه یاپلمسی
متصور اولان طرق ومعابر وشمندوفر وسائره‌نك
انشالری كوستریلیوردی . بونلرك ٢٨ سنه نهایتنده
ختامی مقرردر . بوسنه‌یه مخصوص قطعی اوله‌رق هیچ
برشیئی كوندرلمامش ایدی . بز بونی صوردق .
دیورلر كه بز حصول معلومات ایچون كوندرمشدك .
اساساً صورت رسمیه‌ده كوندرمامشلر غیر رسمی
كوندرمشلر .

خیراه افندی — رفقای كرامك معلومی
اولدیغی اوزره (٢٠) سنه‌ده اناطولیده یدی بیك
كسور كیلومتره یول یاپیله‌جق ، عربستانده شوقدر .
بونلرك مهمی ، اهمی كندیسی بیان ایدیوردی .
یالكز انشاآت ومؤسسات نافعه‌یه قارشو بودجه‌ده
بزدن برچوق میلیون قدر پاره ایستیوردی . اكر
شوقدر پاره‌یی تصدیق ایدرسه‌كز شوقدر اعمالات
نافعه‌یی وجوده كتیره‌جكز دیوردی . دیمك كه
بونكده بودجه‌یه تعلقی وار . انجمن بر تدقیق
ایتسونده اكر موقوف علیهی وارسه انی تعجیل
ایدرز .

نجیب بك دراغه (دواملا) — انجمنده اوقودق .
صورت مخصوصه‌ده نافعه نظارتنه آدم كوندردك .
و صوردق . كندیلرینه بو لایحه‌یی كوندرمكدن
اساس مقصدكز نه‌در ؟ اساساً بزم وظیفه‌مزك
خارجنده ایدی . نافعه نظارتنده مثلا شمالی اناطولی
حدودینی مصور اولا خطوط حدیدیه‌یی كوسترمش .
فقط پروندوس یاپلمامش ، بر پلان یاپلمامش ، یالكز
متصور دردیدی . كذلك شوسه‌لر حقنده‌ده بویله‌در .
بو بر تصوردن عبارت اولدیغنی سویلیورلر . فقط
بو كبی تصورات ایلروده تغییر ایدیلور . بزجه

شمدی مطلوب اولان شی مالیه خزینه‌سندن
ایستدیكمز پاره‌نك ویرلمسیدر . بوسنه‌كی تشبثاتمزی
سزه كوستره‌لم . فقط الان بر پروژه كوندرمدیلر .
كوندردكاری لایحه قطعی برشی دكلدر . بر تصوردن
عبارتدر . اكر آرزو بیوررسه‌كز بردها صوره‌لم
فقط نه صوره‌جغز .

عبدالوهاب افندی — بعضاً نافعه نظارتنه
كندی یوللرمز ایچون مراجعت ایدیورز . مثلا
ازمید سنجاغندن بولی‌یه عائد بر قسم واركه بر شوسه
یاپلمدیغی ایچون كچیله‌میور . بونی یاپدیرتمق ایچون
نافعه نظارتنه مراجعت ایدیورز . بزه دیورلر كه
جواباً ازمید سنجاغنك التی بیك لیرا بدلات
نقدیه‌سی واردرسنوی . حالبوكه اوراده یاپیله‌جق
یوللره (١٩٠٠٠) لیرا لازمدر . بزه ده پاره لازمدر .
بز او اون طقوز بیك لیرایی اورانك موازنه‌سنه
كچیردك فقط مجلس مبعوثانجه او تصدیق ایدلمدكجه
بزده یوللره باقه‌میز دیورلر . بو موازنه انجمننه‌می
هر نره‌یه تعلق ایدرسه او دائره باقسون .

نجیب بك دراغه (دواملا) — شمدی
دائره‌نك بزدن ایستدیكی برشی وارسه بونك
الندیغی كبی عموم ممالك عثمانیه‌ده نافعه ایچون
بر قرار ویرلمسندن عبارتدر . بزه تكلیف ایتد-
كاری شی و بزه كوندردیكی لایحه بر طول مدت
ایچون متصور اولان اعمالات نافعه‌یی كوستر
معلومات قبیلندندر . باشقه برشی دكل .

قوزمیدی افندی (استانبول) — بونك
بحثنده‌ده اكلاشیلدی كه موضوع بحث اولان
مسئله یالكز نافعه نظارتنه متعلق اولمق اعتباریله
نظارتلرمزك كافه‌سنه متعلق اولان اجراآت مسئله-
سیدر . تعلق اولان اجراآت بحثنده كوریلیوركه
نظارتدن هیچ بریسی بزه كوندریلان بودجه
تصدیق ایدلمدكجه فعالیت كوسترمیه‌جكلردر .
طبیعی دكلمی افندم ؟ شمدی نافعه نظارتندن
ایستنیلان تشبثات نافعه وصناعیه‌نك كافه‌سنك
اجراسی اول امرده كندیلرینك مالیه‌دن ایستدیكی
تخصیصاتك مجلس مبعوثاندن اصولی دائره‌سنده
ویرلمسنه متوقفدر . بو پاره‌لرك صرفی مأذونیتی
كندیلرینه ویرلمز ایسه ایشته هیچ بر تشبثده
بولنه‌ماز . انك ایچون شو مباحثاتك اساسی بودجه-
نك بورادن تصدیق اولنوب چیقمسنه تعلق ایدر .
بودجه چیقار تسلیم اولندقدن صكره كندیلرینك

صرف ایدیله‌جك پاره‌لری اركن تشبثات لازمه‌ده
بولنمازلرسه اووقت انلرك معامله‌سی تنقید ایدیله-
بیلور ونه یاپدقلری تدقیق التنه النه‌بیلور . شمدیلك
ظن ایدرسه‌م هیچ برشی سویلنیله‌مز . چونكه
ناظر پاشایه هرنه سویلنسه دیه‌جك كه بزم ایستدیكمز
پاره‌لری ویرمدیكز كه یاپه‌لم . طبیعی دكلمی یا ؟

نجیب بك دراغه (اسكوب) — افندم
شمدی بو بابده یاپیله‌جق برشی وارسه اوده بعض
شمندوفر قومپانیه‌لرك تحریسی ونافع شرائط ایله
احاله‌سی ایچون تكلیف ایدرم . نظر دقته النملی .

رئیس — ذاتا دونكی كون بر تقریر ویرلمشیدی .
ایضاحات ایچون قرار ویردك . بونی صوره‌جغز
نافعه ناظرندن . انجمنه حواله ایتدك . مطالعه‌سی
اوزرینه بونی صوره‌جقدق . انجمندن بعض
ماده‌لرك تعیینی طلب ایتمشیدك .

الیاس افندی (موش) — افندم منافع ملك
وملت حقنده بتون مؤكلرمزك ، بتون عثمانلیلرك
مجلس مبعوثان مقرراتنه شدتلی انتظارلری اولدیغی
هركسك مسلمیدر . صكره آناطولیده وهر یرده‌ده
بعض مبالغه‌كارانه اساسه مستند اوله‌رق عناصر
بیننده موجود اولان منافرتلر وسائره بوجهالت ،
بطائت ، عطالت یوزندندر . ایشسزلكدن بونلرك
فقرالرینی اقدار ایتمك ، بونلرك اره‌لرنده تأمین
محبت وتحكیم مودت ایچون بویله شمندوفر خطوطی
تمدیدی ، ایشلر احداثی ایجاب ایدر . بر آن اول
بویله بر مقررات عالیه مجلسمزدن چیقمازسه بر آی
صكره فوق العاده فنا اوله‌جغز .

رئیس — بونلری سویلدیكز شمدی رجا
ایدرم . . .

الیاس افندی (دواملا) — مقصدم انجمن
بونی بر آن اول تعجیل ایتسون . نافعه نظارتنك
مجلسمزه ویردیكی لایحه‌یی . . .

نجیب بك دراغه — لایحه رسماً ویرلمامشدر .

رئیس — شمدی سویلدیلر افندم . لایحه
مجلسه ویرلمامشدی . بورایه كوندرلملی .

الیاس افندی (دواملا) — مجلسمزه
كوندرلمش یا !

رئیس — انجمن رئیسی او لایحه‌نك نه‌یه
دائر اولدیغنی سویلدی

عارف عصمت بك — بنده‌كز خسته‌لغك
اساسنی بولدم آرادم ، آرادم تام خسته‌لق نره‌ده

انی بولدم . بولدقدن صكره بو خسته‌لق نره‌دن
چیقیور . بزم بو عطالت وكسالتمزی ، بزی بویله
برچوق اجراآتدن ، موفقیاتدن محروم ایدن
مؤثر ، عامل ، مشوق نه‌در ؟ هیچ شبهه یوق كه
بنده‌كزجه شورای دولتدر . (ماشالله
صدالری) هیچ شبهه یوق . اساس بو . چونكه
عرض ایده‌یم : مملكتك ترقیاتی نامنه حالاً
اتخاذی لازم كلن تدابیرك هپسی قانون لایحه‌لرینه
مربوطدر . كچنلرده اورمان ومعادن نظارتنه
كیتمشیدم . ناظر بكله كوریشمشیدم . دیدمكه
بوقدر مهم معدنلرمز ، اورمانلرمز وار نه‌دن
انتفاع ، استفاده ایتمیه‌لم . نه‌دن اوروپالیلر بزدن
یعنی اوروپالیلرك یاپدقلری ثروتلری ، شركتلری
بورایه كلمسونلر . نه‌دن پاره دوكمه‌سونلر . نه‌دن
ترقیات مدنیه‌یی تسریع ایتمیه‌لم ؟ ناظر بك
بیوردیلر كه بز برچوق لایحه‌لر یاپدق . شورای
دولتده طوریورلر شورای دولت رئیسنه كچن
كون بوراده راست كلدم . بیغایه عائد بر مسئله
وار . انی صوردم . اورمان مسئله‌سی غایت مهم . دیدم
پاشا حضرتلری بویله آیلرجه بو مسئله نه اوله‌جق
واه افندم بن بولنمدم كه معناسنی عرض ایده‌یم .
هانكی دائره‌یه كیتدم ایسه شورای دولته كوندر
دیلر . آیلردن بری شورای دولتدن كلمدی .

رئیس — شورای دولتدن بر استیضاح
یاپه‌لمی افندم ؟ اساس مسئله اودر .

عارف عصمت — شورای دولده اجتماع
یوق ، اكثریت یوق . اقلیت یوق . هیچ یوق .
هیچ بر قانون لایحه‌سی یاپلماز . بورایه تودیع ایدلمز .
اجراآت قانون لایحه‌لریله اولور افندم . انك
ایچون نه یاپسه‌ق قطعیاً این اولیكزكه ، شورای
دولت اصلاح ایتمینجه ، هیچ برشی یاپه‌مبز . بوكا
برچاره بولك .

داغاواریان افندی — چاره‌سی لغو ایتمكدر .

سید بك — (خلاصةً اوقور) :

قانونلریمزك ایلروده‌كی تعدیلاتنه قدر حكمی
جاری اولمق وحال ومصلحته اوفق بولنمق اوزره
مواد موقته قانونیه لایحه‌سنك تنظیمی وبوسنه
اجتماعیه‌ده مجلس مبعوثانه تكلیفی خصوصنك
مقام صدارته لزوم اشعارینه دائردر .

جانیك مبعوثی
. . .

رئیس — بونیده اكا ربط ایدرز .

سید بك اوقور :

وطنمزك حال حاضر خرابی مادیسنی عمرانه
تحویل ایتمك ایچون ایكی مهم ایش واردر . بری
مملكتك واردات ومصارفات بودجه‌سنی تنظیم
ایتمك دیكری ایسه ثروت مملكتك یگانه منبعی
اولان زراعتك ترقیسنه وزراعك استفاده‌سنه
دقت واعتنا ایلمكدر . بودجه مسئله‌سی ابتدا-
سندن بری نظر دقته آلنمش ایسه‌ده هنوز ورود
ایتمش واولبابده فعلاً چالیشمغه مباشرت اولنمش
ایدوكندن بودجه قومیسیونی تشكیل ایدن
رفقای كرامك سعی وهمتلری ایله تنظیم اولنان
لایحه‌نك مجلسمزه ویریله‌جكی قویاً مأمولدر .
انجق زراعت حقنده مع التأسف هیچ بر تشبثده
بولنلمدی . اكر بو حال دوام ایده‌جك اولورسه
اوكمزده‌كی اوچ آی دخی مملكتمزك اصل ثروتنه
خدمت ایدن ودولتك تكمیل مصارفنی تدارك
واحضار ایتمكده بولنان بیچاره رنجبرلریمزك ایشنه
باقمقسزین وكندی احوالنی اصلاحه خادم اوله‌جق
بر فائده كوسترمكسزین بیهوده كچمش اوله‌جقدر .
بودجه‌مزك ایرادینی حصوله كتورن بیچاره رنجبر
اهالیمزك احوالنی اصلاح ایتمك ایچون هیچ بر ایشه
تشبث اولنمدیغی تقدیرده بودجه تنظیمندن بیوك
فائده حاصل اولماز . زراعت نظارتندن یكی نظا-
منامه‌لر ایله پروغرام لایحه‌لرینك ورودی زراعت
ناظرینك بالذات حضور مجلسده شفاهاً ایضاحات
ویرمسی خیلی زمان تأخر ایده بیله‌جكی جهتله
اقتضا ایدن لوایحك تسریع ارسالی لزومی نظارت
مشار الیهایه تأكید ایدلمكله برابر هم بیهوده
تأخراته محل قالمامق وهم ده زراعت انجمنی ایچون
دخی ایشلر احضار ایدلمش اولمق اوزره زراعت
مسئله‌سنك هیئت محترمه جانبندن همان نظر دقته
آلنمسیله بو بابده لایحه‌لر وپروغراملر تكلیف
ایدیله‌رك مذاكرات ومباحثات لازمه اجراسنه
میدان آچلمسنی رجا ایدرم .

١٢ مارت سنه ٣٢٥ سیواس مبعوثی
دوقتور داغاواریان

رئیس — دوقتور داغاواریان افندی ظن
ایدرم بعض شیلر سویلمك ایستیور . فقط بر
چابكدن زیاده تمادی ایتمسون .

داغاواریان افندی — مبعوث افندیلر !

حكومت عثمانیه بو كونكی كونده اوزون بر یولجیلقدن
عودت ایدن بر كمی‌یه بكزر كه سیر وحركتی
اثناسنده بر طاقم شدتلی فورطنه‌لره دوچار اوله‌رق
دفعاتله محو اولمق تهلكه‌لرندن كوچ حال ایله
خلاص اولمشدر . اویله بر سفینه‌نك احوالنی شو
وجهله تخیل ایدوب دیه‌بیلورزكه دیركلری
قیرلمش ، یلكنلری ییرتلمش ، دومنی بوزولمش ،
قپودان قطع امید ایتمش ، یولجیلر هلاك اولوب
معنوی قوتلرینی ضایع ایدرك مضمحل اولمشلردر .
ایشته اوتوز ایكی سنه متمادیاً بدبختانه بر یولجیلقدن
صكره دوچار اولدیغمز احوال حاضره وضعیت
مذكوره‌دن عبارتدر . مادام كه شمدی ساحل
سلامته واصل اوله‌رق كنیشجه تنفس ایتمكه
باشلامش وانسان كبی دوشونمك وحركت ایتمك
قوت وصلاحیتنی احراز ایتمش بولونیورز .
او حالده لازمدر كه آرتق اویانوب قوتلرمزی جمع
ایده‌لم . باشمزی اللرمزك ایچنه آلوب شو آچینه‌جق
حالمزك اصلاحی وحكومت عثمانیه سفینه‌سنك
یكیدن غیور ومنتظم شانلی متانتلی بر حاله وضعی
ایچون نه یاپمق لازم كله‌جكنی دوشونه‌لم . اولا
دردلرمزی واحتیاجلرمزی تدقیق ایده‌لم . نقصانلر-
مزی اقرار ایده‌لم . هركیم كه كندی قصورلرینی
طانور ایسه اصلاحی چاره‌سنی بولمغه مقتدر عد
اولنه‌بیلور . احتیاجاتمز متنوع ومتكثردر . اودرجه
چوقدر كه ایشك یكیدن ترتیب وتنظیمی ایچون
هانكی طرفدن باشلایه‌جغمزی تعیین ایتمكده
شاشیریورز . لكن قطع امید ایتمیوب صوئوق
قان ایله دردلرمزی تعیین و اشارت ایده‌لم .
اصلاحات ومداوات ایچون پروغراممزی ترتیب
ایدوب همان ایشه باشلایه‌لم . دائما شو مثل مشهوری
تخطر ایده‌لم كه بر ایشه مباشرت ایتمك و ایشك
نصفنی وجوده كتورمكدر . مملكتمزك زراعتی
ابتدائی بر حالده‌در . معدنلرمز یاتیروكدر یاخود
انلرك اعمالی اجنبیلره احسان اولنمشدر . اورمانلر
صاحبسز ومحو اوله‌جق بر حالده براغلمشدر .
صنعتلرمز عادی و (مانوفاقتور) ایشلری ایسه
عادتا مفقود حكمنده‌در . مواد ابتدائیه‌مزك تبدلات
واعمالاتنی اجنبیلردن بكلرز . وسائط اختلاطیه
پك جزئی وغیر كافی وچوق دفعه ابتدائی بر
حالده‌در . پوسته معاملاتمز محتاج اصلاحدر .
حكومتك داخلی ماكنه‌سی چورومش بر حالده‌در .

اصلاحات اساسیه‌یه محتاجدر. امور ومعاملات عدلیه اساساً تنظیم وتنسیقه محتاجدر. مکتبلرمز چوقدر لکن تدریسات پك سطحی ونظری وعملیاتدن عاریدر. بوسببدن ناشی مکتبلرمزدن یتیشنلر علملرینك ثمراتی کورمك ایچون یا مدت مدیده تجربه‌یه یاخود اوروپاده تعلم ایتمکه محتاج اولورلر. وقتیله دونمامز اوروپا دونمالرینك اوچنجی مرتبه‌سنده ایکن الیوم اك کیروده قالمش ازلالر میاننده بولنیور. ایی برشیئمز وار ایسه اوده عساکر بریه اردومزدرکه کندی فداکارلغی ومتانت وشجاعتی نقطهٔ نظرنجه اوته‌دنبری اوروپانك حیرتنی قزانمش ودنیانك اك شجاعتلی اردوسی عد اولنمشدر. بوکونکی حالمز ونجاة وسلامتمز وانسان کبی یشایه بیلمك حقنی اله کچورمکلکمز اوسایه‌ده‌در. لکن ناپولئونك بیانی وجهله اردو، قوهٔ عصبیه‌سنك نقصانی یعنی اقچه‌نك آزلغی سببیله اجنبیلره لزومی قدر مهابت کوستره‌مز. ایشته خارجی پولتیقه‌مزك پارلاقلغنی تنزیل ایدن سبب بودر. فقط اقچه یالکز اردونك ومحاربه‌نك دکل، بالاده ذکر وبیان اولنان بالجمله دردلرمزك دخی دوا وشفاسیدر. بونك ایچوندرکه برنجی ایشمز مالیه‌مزك واردات ومصارفاتنده توازن حصولی یعنی بودجه‌مزك تنظیمی ماده‌سندن عبارتدر واو مهم ومشکل اولان مسئله علم اقتصاد و اصول مالیه اربابی اولان رفقامزه تودیع قلنمشدر. بودجه قومیسیونی هیئتنك نه درجه مشکل و مذبذب بر ایشك قارشوسنده بولندیغی آشکاردر. زیرا تحت ادارهمزده بولنان واردات جزئیه ایله تعیین ایلمش اولدیغمز احتیاجاتك تدارکنه چاره بولمق ایچون عادتا معجزه صاحبی اولمق لازمدر. محترم رفیقلرمك سعی وغیرتلری ثمره‌سنه انتظار ایدرك یکی واردات منبعلری وجوده کتورمك نه وجهله ممکن اوله‌بیله‌جکنه دائر بر ایکی سوز سویلمکه مسارعت ایدییورم. یکی واردات لفظی استعمال ایتدیکمده رفقای کرامك بعضیلری عادتا کولدیلر. شمدی‌یه قدر تکلیف اونانلر کبی اهالی اوزرینه یکی بر ویرکو یاخود دها طوغریسی اهالی‌یی صویمق ایچون یکی بر طریق کوستره‌جکم ظن ایدرك. حال بوکه اویله دکل. نیجه وقتدنبرو نیجه مرحمتسز واسطه‌لر ایله زواللی و غایت اطاعتلی اهالیمز صویولمشدر. خیلی سنه‌لردنبرو اهالیدن ظالمانه قان آلدقدن صکره تکرار اندن بحث ایتمك عادتا جنایتدر. ایمدی ارتق او حقسز واسطه‌لری رد ایده‌لم. بر ملکك ثروت منبعلری نه‌دن عبارت اولدیغنی تدقیق و تعیین ایده‌لم. عثمانلی وطنمزك ایچنده او منبعلرك تکثیرینه چالیشه‌لم.

علم ثروت و اقتصاد قضاسنجه بر ملکك منبع ثروتلری طوپراغنك حاصلات طبیعیه‌سندن یعنی زراعت اورمان معادن حاصلاتندن یاخود حاصلات طبیعیه‌نك تبدلاتندن یعنی صنایع و (مانوفاقتور) ایشلرندن عبارتدر. بعض ممالکده اوقبیل منابع ثروتدن بری زیاده‌سیله موجوددر. مثلا روسیه زراعت مملکتیدر. نوروچیا اورمان مملکتیدر. انکلتره‌نك بیوك قسمی (مانوفاقتور) ایشلرینه عائددر. بعض ممالکده ایسه او منبعلرك بر قاچی یاخود جمله‌سی موجوددر. مثلا فرانسه وباچیقاده زراعت اورمان معادن صنایع (مانوفاقتور) ایشلری جاریدر. عثمانلی وطنمز شمدی‌یه قدر یالکز زراعت مملکتی عد اولنمشدر. یعنی اراضیسنك حصوله کتوردیکی نباتات وحیواناتی واسطه‌سیله دولت علیه‌نك بتون مصارفاتی تسویه ایدیلوب عثمانلی وطنی محافظه ایدلمشدر. (هرنه قدر متنوع ومتکثر معدنلرمز وار ایسه‌ده مع التأسف شمدی‌یه قدر انتفاع ایدیله‌مامشدر. زیرا جاری اولان معاملات قانونیه معدنلرمزدن استفاده‌یی او درجه کوجلشدیرمشدرکه اجنبیلر کندی نفوذ وتأثیرلرینی استعمال ایدرك ووطنك اولادندن دها زیاده حمایه کوره‌رك اسکی اصولدن استفاده ایدرلر ایدی. فی الحقیقه مملکتمزده اك زیاده فائده‌لی و سواحله یقین معدنلر اجنبیلره احسان اولنمش یاخود همیتسز بدلات ایله انلره صاتلمش. و داخل ممالکده بولنان معدنلره کلنجه اوده وسائط نقلیه‌نك فقداندن و مشکلاتندن لزومی اولان سرمایه‌نك بولنمامسندن ناشی یوز اوستی براغلمشدر. وطنم سیواس شهری اطرافنده باقر، سیملی قورشون، آمیانت ومحروقات معدنیهٔ کثیره واردر. مواد مذکوره‌دن هیچ بر کیمسه استفاده ایده‌مز. زیرا نظام مساعد دکلدر. همده اعمالات ایچون سرمایه واجرای نقلیات ایچون یوللر یوقدر. بعض مملکتلرك منابع ثروتلرندن باشلیجه‌لری اورمانلردر. ممالك عثمانیه او جهتدن پك زنکیندر. لکن انجق دکز ونهر کنارلرینه یقین و دمیر یوللرك امتدادنجه بولنان اورمانلردن استفاده ایده‌بیلورز. فقط بونلرده سابق ملحمه‌نك نظارتی زماننده اورمان حاصلاتنك زیاده کوسترلمسی مقصدیله نظارتدن اعطا اولنان اوامر خصوصیه اوزرینه فنه مغایر بر صورتده قطعیات اجرا اولنه‌رق بوکون تمامیله خراب اولمشلردر. وسائط نقلیه مفقود اولان اورمانلردن انجق اطراف وجوارنده بولنان اهالی استفاده ایده‌بیلور. اهالی ایسه اورمانلرده پك فنا قطعیات اجرا ایدر. یالکز ایصینمق ومطبخده استعمال ایتمك ایچون دکل حتی کیجه‌ی ایچون یاقار زیرا صاتوب استفاده ایتمکه مقتدر دکلدر. اکثریا برقاچ پاره‌لق مواد تنویریه تصرف ایتمك ایچون اوجاق ایچنه بر اودون کوتوکی آته‌رق صباحه قدر ایشیغندن استفاده ایدر. اورمانلردن اوزاق بولنان مملکتلرده حیواناتك کوبره‌سی تزك حالنه تبدیل ایدیلرك محروقات مقامنده استعمال اولنور بوسببله مملکتلرمزك اراضیسی طوپراغی قوتلندیریجی طبیعی وزنکین موادن محروم قالور. بو حوالك بتون سببلری وسائط نقلیه‌نك فقداندن ایلرو کلیور.

اصل زراعت محصولاتنه کلنجه، زراعتله مشغول اولان اهالیمز وبناءً علیه مملکتمز آنلردن پك آز استفاده ایدر. برکتلی سنه‌لرده محصولاتك دکر وقیمتی یوقدر وسائط نقلیه‌نك مشکلاتندن وفقداندن ناشی محللرنده چورور. یاخود پك جزئی بها ایله صاتیلور. لکن برکتسز سنه‌لرده جوارده‌کی مملکتلرك انبارلرندن عین سببلردن طولایی استفاده اولنه‌مامز ایشته قحط وغلا اوحالدن نشئت ایدر. بر مثال ایله ایضاح ایده‌لم. وطنم اولان سیواسك اراضیسی پك منبتدر. اهالیسی چالیشقاندر. مواد زراعیه‌نك باشلیجه‌لری حبوباتدر. مملکت مذکوره‌ده وخصوصیله سیواس سنجاغی داخلنده بغدای حاصلاتنك برکتلی سنه‌لرنده یوز سکسان اوقه‌دن عبارت اولان یرلی کیله‌سی ٤٠، ٤٥، ٥٠ غروشه قدر صاتیلور. زیرا حاصلاتك بشقه محله نقلی مشکل وصاتیجی آلیجیدن پك زیاده‌در. رنجبر، بغدایی شهره کوتوروب نقده تحویل ایتمکه مجبوردر. او حالده محلنده‌کی تاجرلر اهون بغدایلری آلوب قیمتك ایکی مثلی

مصارف ایله صامسونه نقل وفروخت ایده‌بیلورلر یاخود فرانسه وممالك سائره‌یه کوندره‌بیلورلر. یاخود مملکتك انبارجیلری صاتون آلوب برکتسز سنه‌لرده انلری بش التی و بلکه اون مثلی بها ایله اهالی‌یه حتی رنجبره صاتمق نیتیله انبارلرینه طولدیرورلر. بغدایك کیله‌سنی قرق اللی غروشه صاتان بیچاره رنجبرلرك ایراد ومصرفلری اکر نظر دقته النه‌جق اکلاشیله‌جق‌که سرمایه‌لری یوزده اوچ بیله حاصل ایتمامشدر. کندی کونده‌لکلری یکرمی پاره‌یه بیله کلمز بونکچون او بیچاره‌لر بتون سنه صوك درجه اذیتله چالیشه‌رق یالکز کپك ایله مخلوط اتمك یئورلر و سنه‌ده یالکز بر ایکی دفعه بر خسته قیونك اتنی یه‌رك وحصوله کتوردکلری پنیر، تره یاغی، بال یمورطه ایله یتشدیرمش اولدقلری قوزی و قویونلری پك آز بها ایله فروخت ایدرك انجق آغر ویرکولرینی ویرمکه مقتدر اولورلر. برکتسز سنه‌لرده ایسه کندی چالیشمه‌لرینك منفعتلری انجق ویرکو بورجلرینه کفایت ایدر. بغدای بهالانور. الیوم سیواسده کیله‌سی اوچ یوز اللیدن درت یوز غروشه قدر صاتلمقده‌در. امدادلرینه یتشمك ایچون دیار غربتده هیچ بر کیمسه‌سی بولنمیان بالجمله رنجبرلر بالمجبوریه کندی حیوانلرینی یاخود اراضیسنك بر قسمنی صاتمغه یعنی سرمایه‌لرینی یمکه مجبور اولورلر. یاخود شهرلره کلوب دیلنورلر. نته‌کیم شو زمانده وقوع بولمقده‌در. یه‌جك اتمکی بولنمیان کیمسه‌نك بالطبع تحملی ده بولنماز. اکر حکومت امداد و معاونته یتشمز ایسه او قبیل رنجبرك سنهٔ آتیه‌ده‌کی احوالی نه اولور؟ مثلا وطنداشلرم سیواس اهالیسنك احوالی نه اوله‌جق؟

سیواس ایچون هرنه سویلدم ایسه انلری اناطولی ودها ایچرولرده بولنان پك چوق محللر ایچون سویلیه‌بیلورم مثلا وان، موش، سعرد، حزان، کیغی، خربوت، کرون، حاچین، کلیس، وسائره. الحاصل ذکر اولنان فلاکتلرك باشلیجه سببی یوللرك ووسائط نقلیه‌نك فقدانیدر فی الحقیقه اکر مثال کوستردیکمز محللرده وسائط نقلیه بولنسه ایدی برکتلی سنه‌لرده بغدایلرمزی سائر محللره یوللامق قولای اولور واو صورتله محلی بازارلرمزده بغدایك کیله‌سی یوز یکرمی ویوز اللی غروشه قدر صاتمق ممکن اولور ایدی اوحالده رنجبرك له پاره کچر ایدی عملیات زراعیه‌سنی دها زیاده توسیع ایتمکه جسارت کسب ایدر ایدی کوزلجه بیه‌بیلور ایدی کندی حیواناتنك مقدارینی تزیید ایده‌بیلوردی برکتسز سنه‌لرده مقاومت ایده‌بیلور ایدی.

حیوانات محصولاتنه کلنجه مثال کوستردیکمز مملکتلرده صیغیر اتی التمش پاره‌یه وقویون اتی ایکی بچق غروشه قدر صاتیلور حال بوکه درسعادتده چوق وقت ذکر اولنان مواد غذائیه‌یی خارجدن جلب ایدرز موسمنه کوره اولکیسنی بشدن سکزه وایکنجیسنی التیدن اون ایکی غروشه قدر صاتون آلورز. رنجبرلرمزك حیواناتندن استفاده ایده‌مامکلکمزك سببی نه‌در؟ معلومدرکه وسائط نقلیه‌دن محروم بولنیورز. واو حیوانلر آیلرجه یورویه‌رك درسعادته کلدکجه او درجه مصرف وقوع بولور وانلرك قیمت غذائیه‌لری یول یورومك یورغونلغندن او درجه تنزل ایدرکه رنجبرلرمز او حیواناتدن استفاده ایده‌مزلر و حیوان بسله‌مك جهتندن مظهر تشویقات اوله‌مازلر. عین احوالی مواد غذائیهٔ حیوانیه و نباتیه حقنده دخی سویلیه‌بیلورز. ایدی بوبابده تفصیلات ویرمك زائددر. خلاصهٔ کلام مملکتمز او درجه غیر مساعد بر وضعیتده‌درکه محصولات طبیعیه‌سندن پك جزئی استفاده اولنه‌بیلور. اکثریا محصولاتمزی خارجه چیقاره‌مدقدن ماعدا اتمك و ات کبی احتیاجات ضروریه‌مزی بیله خارجدن کتیرمکه مجبور اولورز. ایشته فقیرلکمزك وآندن ایلری کلن دردلرمزك سببلری احوال مذکوره‌دن عبارتدر.

بالاده بحث اولنان غیر مساعد احوال وشرائط ایچنده رنجبرلر یشایه‌بیلمك ایچون بالمجبوریه کندی عائله‌لرندن بر جاهل کیمسه‌یی استانبوله یاخود سواحلده بولنان برشهره یوللامغه مجبور اولورلر او بیچاره‌لر اوراده حماللق واکا مماثل عادی ایشلرله اشتغال ایدرك عائله‌لرینك بودجه آچیغنی قپاتمغه چالیشورلر. بو وجه ایله بش اون وبلکه دها زیاده سنه‌لر کندی عائله‌لرندن اوزاق وکنجلکلرینی دیار غربتده کچورمکه مجبور اولورلر. بو سببله وطن، غربت سنه‌لرینك تناسل ثمراتندن محروم قالور. او بیچاره‌لره کلنجه احتیاجات طبیعیه‌نك سوقیله مسافرپرور خانه‌لرده خسته قادینلرك قوجاقلرنده تسلیت آرایه‌رق سویلنمیه‌جك خسته‌لکلره دوچار اولورلر وبو خسته‌لکلری کندی وطنلرینه کوتوروب عائله‌لرینه وفامیلیالرینه ویررلر... بو وجه ایله او خسته‌لکلر وطنمزده بیکناه اهالیمزی محو و تلاف ایتمکه سبب اولمغه باشلامشدر.

مبعوث افندیلر! ظن ایتمیکزکه حقیقی صورتلری سیاهلاتمغه چالیشیورم. بالعکس حقیقی اصلی رنکلری ایله سزه کوستریورم که ملت عثمانیه‌نك مبعوثلری اولمق حیثیتی ایله بو دردلره چاره بوله‌سکز. مثل مشهور ایجابنجه بیوك دردلره بیوك چاره لازمدر.

یوقاریده رنجبر اهالینك ویرکولری پك آغیر اولدیغنی سویلمشدم. اکر یالکز قانونی ویرکولری نظر دقته النمش اولسه اغیر تسمیه ایتمك یاکلشدر. حال بوکه قانونی ویرکولرك میاننده غیر قانونی اولانلری ده نظر دقته المق لازمدر. فی الحقیقه اعشار مأموری، اغنام مأموری، ویرکو تحصیلدار مأمور ژاندارمه‌لر، کوی اغالری، جوارده‌کی شیخلری ودره بکلری، کویلردن کلوب کچن مأمورلر، عسکرلر، ناحیه مدیرلری، قائممقاملر، متصرفلر، والیلر دوره چیقدقلرنده لاینقطع آلورلر چوق دفعه یالکز ثروت صاحبی رنجبرلردن دکل، حتی ثروتی اولمیاندن بیله اخذ ایدرلر. یعنی بیچاره بر رنجبری کندی کوزلرینك التنده قویون یاخود صیغرینی صاتدرمغه مجبور ایدرك بدلنی الندن آلورلر. شاید او رنجبر فقیر ایسه وهیچ برشیئه مالك دکلسه طباق آلتنده ازلدکدن ماعدا حبس ایدیلیر نهایت آغیر فائضلرله اقچه استقراض ایتمکه یاخود کندی مطبخنك یکانه لوازماتندن چوربا تنجره‌سنی ویاخود چوجغنی بسله‌مکه منحصر بردانه کچیسنی صاتمغه مجبور اولورلر. اوظالملره ویرمك ضروریدر. دیکر طرفدن کویلرك زنکین اغالری وناحیه‌لرك شیخ ودره بکلری و حکومت مأمورلری ویرکو ویرمزلر. اوذواتدن ویرکو ایسته‌مکه کیم جسارت ایده‌بیلیر؟ زواللی کویلی رنجبرلر حکومتك بالجمله مصارفنی تسویه ایتمکه مجبور اولورلر.

شو صوك وقتلرده یرلی جریده‌لرده بیله ثروت منبعلری مقامنده شرکتلر تشکیلی ایله فابریقه ودستکاهلر وجوده کتورلمسی موضوع

بحث اولمقده‌در . شبهه یوق که دکزلردن وشمندوفر خطلرندن اوزاق بولنان محللر ایچون اوشیلری دوشونمك نابجادر . لکن ملاحظه ایده‌لم که وسائط نقلیه ایله تجهیز ایدلمش اولان یرلر ایچون فابریقه‌لرك وجودی معقول عداونه‌بیله‌جکمی ؟ ظن ایتمم . هیچ اولمازسه شمدیکی حالده هیچ موافق کوریله‌مز چونکه ذکر اولنان فابریقه‌لرك احداثی ایله انلره آلیشمامش عمله ایله واغیر فائضلی سرمایه‌لر ایله اوروپالیلرك آلیشقن ایشجیلرینه واهون فائضلی سرمایه‌لرینه قارشو رقابت ایتمکه مجبور اوله‌جغز . عمله مسئله‌سی نظر دقته آلنمازسه بیله فائض مسئله‌سی اهالیمزی بیوك زیانلره دوچار ایده‌بیلور . فی الحقیقه یوزده اون فائض کتورن کوچوك سرمایه‌لرمزله اوروپانك یوزده اوچ درت فائضلی سرمایه‌لرینه قارشو رقابته کیریشمك دیمکدر . ایشته بو رقابت بزی محو ایده‌بیلور . قانون وشرطنامه‌لر ایسه اجنبیماللرینه قارشو کمرك رسمنك تزییدی صورتیله بزی حمایه ایتمکه قادر اوله‌ماز . ایمدی او قبیل بر تجربه‌یه کیریشمك هیچ اولمازسه شمدیکی حالده یا کلشدر .

بناءً علیه منبع ثروتمز زراعته منحصر قالمش اولیور . حقیقةً عثمانلی وطنمز زراعت مملکتیدر . مملکتمزك مصارفنی تدارك وتأمین ایدن وحکومتمزی محافظه ایدن زراعتدر . لکن وطنمزك یگانه واسطهٔ ثروتی اولان اوصنعتك ترقیسی ایچون شمدی‌یه‌قدر نه یاپدق ... هیچ برشی یاپلمامش دیمکه جسارت ایتمم . زیرا بر طاقم تجربه‌لر اجرا اولنمشدر . انجق همان کافه‌سنده مملکتمزی محافظه ایدن بیچاره رنجبرلرمزه فائده‌سز قالمشدر . زراعتك ترقیسی ایچون شمدی‌یه‌قدر استعمال ایدلمش اولان واسطه‌لر اوچ قسمه تقسیم اولنه‌بیلور .

برنجیسی زراعت تحصیلی ایچون اوروپایه طلبه کوندرلمسیدر . اون طقوزنجی عصرك نصفندن بدأ ایله حکومت عثمانیه ازدصره فرانسه‌یه شاکردلر کوندرمشدر . (١٨٨٣) سنهٔ میلادیه‌سنده آلمانیا پولتیقه‌سنك حکمفرما اولدیغی بر دورده بر طاقم طلبه آلمانیایه کوندرلمشدر . حکومته امتثالاً بعض کیمسه‌لر دخی صورت خصوصیه‌ده کندی اولادینی اوروپایه کوندرمشلردر . دولت طرفندن کوندرلمش اولان طلبه‌نك عودتلرنده بر قسمی زراعت مفتشلکلرینه تعیین قلندیغی حالده مملکتمزك ارباب زراعتی انلردن هیچ بر وجهله استفاده ایده‌مامشدر . زیرا مفتشلر ولایت مرکزلرنده اوطوره‌رق ارباب زراعت ایله پك آز اختلاطده بولنمشلردر . انلردن بعضلری ایسه سنه‌ده آنجق بر دفعه زراعت نظارتنه بر لایحه یاخود عادی تحریرات کوندرمکله اکتفا ایتمشلردر . اوراق وارده نظارتجه اکثریا اوقونماز ونظر دقته آلنماز ایدی . طانیدیغم بر زراعت مفتشی که سائر باجمله رفیقلرندن زیاده غیور ایدی . بادیٔ امرده دائرهٔ مأموریتی داخلنده‌کی زراعتك احوالنه متعلق صیق صیق لایحه‌لر کوندرر ایدی . حال بوکه انك ده کوندردیکی محرراتی زراعت مجلس اعضاسنه تعجیزلك ویرر ایدی . لکن بر مدت صکره او دخی مأیوس اوله‌رق دیکرلری کبی حرکت ایدردی . بویله مأمورلردن نه فائده بکله‌نور ؟ مصارف ذاتیه‌لری ایله اکمال تحصیل ایدنلر حین عودتلرنده زراعتك شواسف انکیز احوالنی کوره‌رك وبیچاره زراعك قانونی وغیر قانونی هر درلو ویرکولرك بار ثقیلی آلتنده ازلمش اولدقلرینی وبونلره قارشو هیچ بر صورتله حمایه ایدلمامش اولدقلرینی ووسائط نقلیه‌نك فقدانی سببیله محصولاتی فائده‌لی صورتده صاتمغه مقتدر اولمادقلرینی والحاصل شرائط مذکوره داخلنده کندی سرمایه‌لرینه یوزده درت رادهسنده بر فائده بیله استحصال ایده‌مدکلرینی ونهایة الامر میلیون صاحبی اولانلرك بیله زراعتله اشتغالنده محو اوله‌بیله‌جکلرینی بالحساب تعیین وتصدیق ایدرك اصل زراعتی ترك ایله کندولری دخی زراعت مأمورلری اولمغه چالیشمشلردر . اومأمورلر ایسه اوقبیل طفیلیلرك عددینی تکثیر یاخود کندی مسلکلرینی تبدیل ایتمشلردر . اومثللو زراعت متخصصلرندن بعضیلرینی زیرده تعداد وارائه ایده‌لم . ازجمله کیرجکیان اوحانس معلمکله اشتغال ایتمکده‌در . مرحوم نوری بك تحریرات خارجیه کتابتنده طانلمشدر . محترم رئیسمز احمد رضا بك پارس زراعت دارالفنوننده اکمال تحصیل ایتدکدن صکره مدافعهٔ حقوق ملیه مأموریت مهمه‌سندن اول معارف عمومیه خدماتنه حصر نفس ایتمشدر . عاجزلری دخی فرانسه‌ده مرشیه زراعت مکتبنده اکمال تحصیل ایتدکدن ورئیسمزك بولندیغی عین مکتبده دخی اکمال ایله عودت ایدرك جزئی بر مدت زراعتله اشتغال ایلدکدن صکره معارف عمومیه خدماتنه حصر نفس ایلدم . بعده طبیب اولدم . کذلك کموشیان ، آنتره آسیان ، آمادیان موریس ، دولاس ، جمال بك ، آریس ، پولادیان ، مارغوسیان ، سیمون ، هراندوز وغیرهم فن زراعتی تحصیلدن صکره امور سائره ایله مشغول اولمشلردر . خلاصهٔ کلام ١٨٩٦ سنهٔ میلادیه‌سنه قدر اوروپاده زراعت تحصیل ایدن اللی سکز کیمسه‌نك اوتوز بشی دولت مأموری ، آلتیسی زراعتله مشغول وباقی قالانلر امور سائره ایله مشغول اولمغه مجبور اولمشلردر . شو حالده زراعت تحصیلی ایچون اوروپایه بولندیغمز طلبه‌دن عثمانلی وطنمز هیچ بر کونه استفاده ایده‌مامش حکمنده‌در .

ترقیٔ زراعت ایچون شمدی‌یه قدر استعمال اولنان وسائطك ایکنجیسی زراعت مکتبلری ونمونه چفتلکلری تأسیس ایدلمسیدر . بروسه وسلانیك عملیات مکتبلری ایله حلقه‌لی زراعت مکتبندن نشئت ایدن طلبه‌نك قسم جزئیسی اصل زراعت ایشلری ایله اشتغال ایتمکده‌در . قسم اعظمی ایسه دولت مأموریتلرینه وزراعت وسائره خدمتلرینه انتساب ایتمشلردر . ایمدی ارباب زراعت ذکر اولنان مکتبلردن دخی استفاده ایده‌مامشدر . نمونه چفتلکلرینه کلنجه او مؤسساتك دخی اصل مقصد ، خدمتلری پك جزئیدر . زیرا او چفتلکلرك موقعلری زراعت مرکزلرندن پك اوزاقدر وآنلرك مدیرلری ارباب زراعت ایله کرك تدریسات وکرك مکالمه ومذاکره صورتیله اختلاطده بولنمقسزین چکلمش بر حالده یشارلر . بو سببله بیچاره زراعتکارلرمز آنلردن دخی مستفید اوله‌مامشلردر .

زراعت ایچون وسائط مستعمله‌نك اوچنجیسی زراعت بانقه‌لرینك تشکیل وتأسیس ایدلمسیدر . بو بانقه‌لر بیچاره زراعتکارلرمزه یاردم وانلری مرابحه‌جیلرك پنچه‌لرندن قورتارمق نیتیله تأسیس اولنمشدر . حال بوکه نتائج مادیه‌سی مع التأسف ضررلی اولمشدر . فی الحقیقه رنجبرلرمز چوق دفعه کندی اراضیسنی ترهین ایدرك بو بانقه‌لردن آلنان مبالغی قانون دائره‌سنده کندی طوپراقلرینك اصلاحنه یاخود زراعت حیواناتی اشتراسنه ویاخود تخملق ذخیره آلدیرمغه خدمت ایتدیره‌جك

یرده بالعکس ایناتلمیه‌جق درجه‌ده فاحش فائضلر ایله مرابحه‌جیلردن استقراضله تضاعف ایتمش اولان دینلرینی تأدیه ایتمکه قوللانیورلر بعده زراعت بانقه‌لرندن استقراض ایتدکلری مبالغی تأدیه ایده‌میه‌رك کندی طوپراقلرینی الدن چیقاریرلر بویله‌جه بیچاره زراعتکار مؤسسات مذکوره‌دن استفاده ایده‌جك یرده بالعکس متضرر اولمشدر . او بانقه‌لردن مستفید اولانلر یالکز مؤسسات مذکوره مدیرلرندن بعضلری کندی معاشلرندن ماعدا زراعتکارلره پاره ویردکلری اثناده قومیسیون دخی آلورلر . کذلك زراعت مأمور ومفتشلری دخی کندی معاشلرینی مؤسسات مذکوره‌دن آلمق صورتیله مستفید اولورلر حال بوکه دولتك سائر مأمورلری سنه‌ده انجق بش نهایت یدی معاش آلورلر . حقایق مذکوره‌یی تعریف ایتمك حصول مقصده کافی دکلدر . احوال مؤسفه‌نك اصلاحی چاره‌سنی کوسترمك وارباب زراعته فائده‌لی اوله‌جق واسطه‌لری ارائه ایتمك لازمدر . ایشته تکلیفلرم او جهته عائددر شویله‌که :

اولاً بیوك یوللرك امتدادنجه شمندوفرلر یاپمق لازمدر . ازجمله صامسوندن دیاربکره وطرزوندن دیاربکره خطلر انشا ایدلملی . بو ده او خطلرك اوزرنده بولنان بیوك شهرلردن کچمك واطراف وجوارنده بولنان بیوك شهرلره بر شعبه کشاد اولنمق وذکر اولنان ایکی بیوك خطی دمیریول قوشاقلری ایله یکدیکرینه ربط والحاق ایتمك شرطیله اولملیدر . اناطولی سواحل غربیه‌سندن حرکت ایدن خطلری پیدرپی ایلرولتمکه چالیشه‌رق وسوریه داخلنده باشلانمش اولان دمیریول خطلرینی دها زیاده شعبه‌لندیرمکله مملکتمز دمیریول خطلری ایله مستور اولور .

ایکنجیسی فرات ودجله نهرلرینی منبعلرینه یقین محللرندن باشلایه‌رق قابل سیرسفائن بر حاله کتورمکدر . بو صورتله الجزیره قطعه‌سی دنیانك اك زنکین بر قسمی اوله‌جقدر . نته‌کیم اولجه دخی اویله ایدی . قطعهٔ مذکوره‌ده بر طاقم مترقی مدنیتلر وجوده کلمش وبر طاقم بیوك ملت وحکومتلر یشامشلردر . احتمال که قیزیل ایرماق ویشیل ایرماق وجیحان نهرلرینی دخی قابل سیر سفائن حالنه کتورمك ممکن اوله‌جقدر که آنکده اناطولیده‌کی مملکتلرمزك وکیلیکیانك زراعت وتجارتنه بیوك یاردیمی اولور .

اوچنجیسی دمیریول خطلرینی ویوقاریده ذکر اولنان نهرلرك مجرالرینی شوسه‌لرله تصبه‌لره ربط ایتمك لازمدر که ارباب زراعته کندی ثمره‌سعی وغیرتلری اولان محصولات نباتیه وحیوانیه‌یی دمیر یوللرینه ونهرلره ایصال ایده‌بیلسونلر .

دردنجیسی وطنمزك بطاقلقلری حاوی اولان بیوك قطعه‌لری (درناژ) دینلن عملیات مخصوصه واسطه‌سیله وآغاج دیکمك صورتیله ووسائط سائره ایله قوروتمقدر بو صورتله یالکز زراعت محللرینك توسیعنه خدمت ایلمش اولماز اهالی دخی نوبتلی صتمه‌لردن وقایه ایدلمش اولورکه معلوم اولدیغی اوزره صتمه‌نك تخملری او بطاقلقلرده بسلنور وچوغالور واطراف وجوارلرنده بولنان اهالینك صحتنی اخلال ایدر .

بشنجیسی قوراق وقومللی محللردن استفاده ایتمکدر اومثللو محللر صولرك فقدانندن ناشی حاصلاتسز وادیلر تشکیل ایلدکلری حالده انهار متجاوره واسطه‌سیله وقناللر کشادی ایله اسقا ایدلمك ممکندر بو وجهله اطنه والجزیره قطعه‌لرینك کنیش وادیلری محصولدار بر حاله ارجاع اولنه‌بیلور . دنیانك اك زنکین زراعت انبارلری حکمنده دخی تلقی اولنه‌بیلور ذاتاً متقدمین او کنیش قطعه‌لری مجرالر ایله ارواء واسقا ایدرلر ایدی وکندی باشلیجه منبع ثروتلری بونلردن عبارت اولدیغی قیود تاریخیه ایله ثابتدر .

دمیر یوللرك وشوسه‌لرك تأسیسنه ونهرلرك قابل سیرسفائن بر حاله ارجاعنه وبطاقلقلری قوروتمغه ، قوراق چوللرك ارواء واسقاسنه وبو قبیل عملیات اصلاحیه‌یه متعلق ایشلری اجنبیلره ترك ایتمیه‌لم یاخود انلره صاتمیه‌لم شمدی‌یه قدر ویردکلرمز کافی حتی چوقدر . لازمدرکه او ایشلری بالذات کندومز اجرا ایده‌لم . شاید مملکتمزك یرلی سرمایه‌دارلری لزومی اولان سرمایه‌یی ویره‌مزلر ایسه اوروپایه مراجعت ایده‌بیلورز اوروپالیلر ایسه کمال ممنونیتله واهون فائض ایله ویرمکه حاضردر . چونکه تشبثاتمز هم فائده‌لی هم ده تأميناتلیدر اوت . محاربه اعلان ایتمك یاخود مأمورلرمزه معاش ویرمك ایچون پاره ایسته‌دیکمز تقدیرده یوزلرینی چویره‌بیلورلر تحمل اولنه‌میه‌جق شرطلر تکلیف ایدرلر لکن فائده‌لی برایش ایچون اولور ایسه ممنونیتله کندی کیسه‌لرینی آچارلر . چونکه تشبثات واقعه حد ذاتنده هم فائضنی هم ده رأس المالنی تأدیه ایده‌بیلور . بو قبیل استقراضات حکومته اصلا بار اولماز . حصه سندات مالك ومدیرلری امنیتلی طانلمش اولان شرکتلرك تأسیسی وتشکیلی ایله لازم کلن مبالغ کندی کندینه حاصل اولور . وایشلر آز وقت ایچنده ایلرو کیدر وامید ایدرم که بویله بر مقصد ایچون آلنمش اولان بر پاره اللی سنه ظرفنده تأدیه اولنه‌بیلور . ایشته بیچاره زراعمزه وتجارمزه اك زیاده فائده‌لی اوله‌بیله‌جك واسطه‌لرکه اجراآت وفعلیاتی یالکز لازم حکمنده دکل حتی سرعتله اجراسی وظیفه‌در .

آلتنجیسی زراعت نظارتنك معاملاتی اوزرینه تأثیر اجرا ایتملیدر . لازمدرکه زراعت اداره‌سی هیئتی خصوصی محرراتیله زراعت مفتشلرینك ونمونه چفتلکلری مدیرلرینك وظائفنی لایقیله تعیین ایتسون . انلرك اوزرینه نظارت ایتسون . او مأمورلر کویلری دور وتفتیش ایتمك وزراع ایله اختلاط ایتمك وانلره درسلر وقونفرانسلر ویرمك ، زراعه کندی صنعتلرینه عائد نقصانلرینی کوسترمك وتجربه‌لر ایله اصول فنیه‌یی اوکرتمك وظیفه‌لری ایله مکلف اولمق وبو وظائفك اجراسی دائما نظارتجه طلب اولنمق اهمدر . زراعت مکتبلرنده عملیات درسلرینه وتعلیملره قوت ویرمك ونظری امتحانلردن اول عملی تجربه‌لر طلب ایدلمك والحاصل عملی ونظری معلوماتی حائز طلبه‌یه دیپلومه‌لر ویرلمك وعملی صنعتلرینی کندولرینه سودیرمك چاره‌سنی تأمین ایتملی .

برنجی : زراعت بانقه‌لرندن ایدیلان استقراضلرده یوزده بر قیدیه خرجنك لغویله کذشته‌سنك یوزده آلتیدن درده تنزیلی ایجاب ایدر . زیرا مملکتمز زراعی یوقاروده عرض وبیان اولنان اسبابدن طولایی کوچ حال ایله آنجق یوزده درت بر تجارته مظهر اوله‌بیلدکلرندن هیچ بر وقت یوزده ٦-٧ بر فائضی تأدیه ایده‌مزلر . زراعت بانقه‌لرینك تکمیل سرمایه‌سنی زراعدن اخذ اولنان فضلهٔ عشردن حاصل اولدیغی نظر اعتباره آلنه‌جق اولور ایسه فکرمزك نه درجه معقول اولدیغی برقات دها تظاهر ایدر . ممالك عثمانیه محصولاتنك بر محلدن دیکر محله ویاخود ممالك اجنبیه‌یه حین

نقللرنده شمدی‌یه قدر آلنمقده اولان رسوم مختلفه‌نك هر حالده لغوی ایجاب ایدر. زیرا بو یولده آلنان رسوم مختلفه هر نه قدر واردات دولت نقطهٔ نظرندن موجب منفعت کورنیور ایسه‌ده منفعت مملکت ایجابنجه موجب مضرت کلیه اولدیغی درکاردر. مملکتمزك مصارفنی تدارك و اعطا ایدن زواللی رنجبرلرمزی غیر قانونی و ناقابل تحمل ویرکولر واسطه‌سیله عادتا سلوك کبی قانلرینی مرحمتسزجه امکده اولان ظالملرك پنچه‌لرندن قورتارمق در. لازمدرکه زراعتك منافعنی محافظه ایده‌لم. انلرك سعی و غیرتلرینی و امکلرینی فائده‌لی بر حاله قویمغه چالیشه‌لم. خلاصهٔ کلام ارباب زراعتك فکر و لسانی شودرکه دولتك بالجمله مصارفنی تسویه‌یه حاضر بولونیورلر. انجق یتیشورکه قانلرینی امکده اولان ظالملره قارشو منفعتلری محافظه و کندیلری حمایه ایدلسون.

اورمانلره کلنجه بر مملکتك منابع ثروت طبیعیه‌سندن اولمقله برابر انك محافظه‌سنده ده خادم اولان وسائط مهمه‌سندندر. صولرك تقسیماتنه و صو منبعلرینك وجود بولمسنه فوق العاده تأثیرلری واردر. حال بوکه اورمانلر محافظه‌دن عاری و متروك و معطل بر حالده بولنیورلر. بوده محافظه و اصلاحنه معلومات فنیه اصحابی طرفندن دقت و اعتنا اولنمامسندن منبعثدر. اورمانلرمزك مفتشلری اکثریا اورمان محصولاتنی صاتوب نقده تحویل ایتمکه عائد مأمورلردن عبارتدر. مأموریت عنوانلرینك اصل معناسی کبی انلرك اصلاح و اعمارینه مأمور دکللردر. اورمانلرمزك تخریباتدن تخلیصی ایچون اولا فن مأمورلری لازمدر اوده لایقلی بر اورمان مکتبنه محتاجدر. تخمیناً قرق بش سنه مقدم اورمانلرمزك اصلاحه احتیاجی حس اولنه‌رق فرانسه‌دن موسیو (طاسی) اسمنده بر فن مأموری جلب ایدلمش ترکیامزك باشلیجه اورمانلرینی کزه‌رك اصلاحی حقنده ایجاب ایدن تعلیماتی حاوی لایحه‌لری ویرمش اولدیغی حالده موقع اجرایه قونلمامشدر. مأمور مومی الیه ۱۸٦۹ سنهٔ میلادیه‌سنده بر اورمان مکتبی احداث ایتدیرمشدرکه سلیم ملحمه‌نك بدایت نظارتنه قدر یعنی اون بش سنه اولنه کلنجه‌یه‌دك دوام ایتمش. اووقت غریب بر تصرف و اقتصاد کسوه‌سی آلتنده اومکتب قپادیله‌رق حلقه‌لی زراعت مکتبنك درس پروغرامنه سطحیجه بر اورمان درسی علاوه اولنمش. اومقررات غریبه و عجیبه اوزرینه اورمانلر دها زیاده جاهل مأمورلر الده قالمشدر. زیرا بر مکتبه یالکز بر اورمان درسی علاوه ایتمکله اومکتب اورمان مکتبی عد اولنه‌ماز. صورت مخصوصه‌ده بر اورمان مکتبنه احتیاجمز میدانده‌در. شاکردلرك اورمانلرده عملی تعلیملر کورملری الزمدر. اکر شمدیلك تصرف و اقتصاد جهتی الزم فرض اولنسه تدابیر خصوصیه اتخاذی ایله اکتفا ایده‌بیلورز. یعنی حلقه‌لی زراعت مکتبندن نشئت ایدنلر میاننده اورمان مأموری اولمق ایستینلر هیچ اولمازسه بر ایکی سنه قدر علاوةً اورمان فنی تحصیل ایتملیدرلر. ایکی اوچ متفنن خواجه‌نك اورمان درسلرینی تدریس ایتملری کافی اوله‌بیله‌جکدر. بویله‌جه لیاقتلی مفتشلر یتیشیر. دها اشاغی صنفه عائد اورمان مأمورلرینه کلنجه انلرك دخی خصوصی معلومات تحصیل ایتملری اهمدرکه او مأموریتلره نامزد اولانلر دخی صورت مخصوصه‌ده عملی و نظری درسلری کوردکدن و معلومات مکتسبه‌لرینی تجربه ایله اثبات ایلدکدنصکره مأموریته تعیین اولنملیدرلر. بو وجهله معلومات صاحبی مأمورلر یتشدیردکدن صکره بر طرفدن اورمانلره متعلق اصول و نظاماتك احکامنه رعایت ایتمك امکانی و دیکر طرفدن اصول و نظاماتك تصحیحاتی بحق حصوله کلمش اولور. ذاتاً شمدیکی اورمان محصولاتنه متعلق تعلیماتك محتاج تصحیح اولدیغی انکار اولنه‌مز.

معدنلره کلنجه انلر دخی قرق بش سنه مقدم متروك و معطل بر حالده ایدی. اورمانلرك اصلاحی ایچون موسیو (طاسی) نك جلب اولندیغی اثناده کذلك فرانسه‌دن موسیو (نه‌رال) اسمنده بر معدن مهندسی دخی کتورتدیرلمشیدی اوده باشلیجه معدنلری دور و تفتیش ایدرك لازم کلن لایحه‌لری و تعلیماتی ویردکدنصکره ینه ۱۸٦۹ سنه‌لرنده اورمان مکتبی ایله برلکده بر معدن مکتبی تأسیس و کشاد اولنمش. لکن انجق بش سنه قدر دوام ایدوب یعنی ایکی صنف طلبه یتشدیردکدن صکره قپانمشدر و شمدیکی حالده معدن فننه آشنا مأمورلرمز مفقوددر. بر معدن مکتبنه عائد مصارفاتك کثرت و اهمیتنی بیله‌رك شمدیلك بر معدن مکتبی تأسیس و کشادی تکلیفنده بولنمیه‌جغم. انجق ایتالیا حکومتنك اتخاذ ایلدیکی اصول وجهله هر سنه اوروپانك باشلیجه معدن مکتبلرینه ملی مهندس مکتبلرندن نشئت ایدن طلبه‌دن ایکیشر کشی یوللامق لازمدرکه بونلر اکمال تحصیلدن صکره عودتلرنده دولت خدمتنه کیروب بو صورتله هم جزئی مصارفله همده آز مدتده معدن فننه واقف متخصصلرمز وجوده کلمش اوله‌جقدر. معدنلرمز ایسه حسن اداره و محافظه‌لری ایچون لایقلی مأمورلره مالك اولمش کبی بر حال کسب ایده‌جکدر.

معدن نقطهٔ نظرندن اك باشلیجه لازم اولان وسائط اصلاحیه‌دن بری‌ده معادن نظاماتنك تصحیحی‌در. اویله بر تصحیح که مملکتك و اولاد وطنك منافعنی محافظه‌یه کافل اوله‌بیلسون. قویاً امید ایدرمکه تدابیر لازمه‌نك اتخاذی ایله آز مدت ظرفنده کرك معدنلرمز وکرك اورمانلرمز مملکتمزك منابع ثروت طبیعیه‌سنك مهملرندن اوله‌جقدر. خصوصیله وسائط نقلیه چوغالوب سهولت کسب ایدر ایسه زواللی رنجبرلرمز عثمانلی دولتنك بتون مصارفنی تسویه ایتمك خصوصنده یالکز باشنه قالمقدن بر درجه‌یه قدر قورتلمش اوله‌جقلر.

ذاتاً اوزامش اولان شو نطقی دها زیاده اوزاتمق ایسته‌میه‌رك ختم کلام ایتمزدن اول تکلیف ایدرمکه مجلس مبعوثان وطنمزده زراعتك و اورمانلرك اصلاحی ایچون تکلیف ایلدیکم واسطه‌لرك اهمیتنی زراعت انجمنی واسطه‌سیله تدقیق ایله شو مسئلهٔ مهمه‌نك حلی ایچون بو هیئت محترمه‌یه لایحه‌سنی تقدیم ایلسون.

معلومدرکه بو مملکت وقتیله غایت زنکین و شانلی حکمدارلقلر بسله‌مشدر. نته‌کم کلدانی، بابل، نینوا، لوتیا، قریژی، ارمنستان و سائر قطعه‌لر شرق و غربك قوتلی حکمدارلرینه حسد لقمه‌سی اولدقلری حالده خصوصی مدنیتلر تولید ایتمشدر. بو کونکی کونده شو مملکت آغوشنده یشامقده اولان اولادی سفیل و فقیر و آج و بی‌علاج بر حالده‌در. طوپراق و مملکت عینیدر. طوپراغی مواد غذائیه و التون ایله طولودر. ایاقلرمزك آلتنده مدفون بولنان ثروتلری دیشاری‌یه چیقاروب اهالیمزك تحت اداره و

انتفاعلرینه براقمقلغمز الزمدر. عثمانلی وطنداشلرمز کندی وکیللری اولان مبعوثان کرامدن بو نتیجه و ثمره‌یی طلب ایتمکده‌در.

سیواس مبعوثی
دوقتور داغاواریان

رئیس — افندم داغاواریان افندینك معلوماتی بونی ایسترسه‌کز انجمنه حواله ایده‌لم. آرزو ایدنلری قالدیرسون (اللر قالقار) حواله اولندی

مجدی افندی — مملکتمز زراعت مملکتیدر. بونی هپمز تسلیم ایدرز بزده زراعت ترقی ایتمدکجه ثروتمز ترقی ایتمز. بزده زراعتك ترقیسی ایچون برشیئه محتاجز یول، شمندوفر یاپلملی شوسه‌لر یاپلملی بونلره مراجعت ایدلمدکجه هیچ برشی اوله‌ماز. قولدن واز کچه‌لم فعله رجوع ایده‌لم حکومتك نظر دقتنی جلب ایده‌لم امتیازلر ویروب شمندوفرلری یاپدیره‌جغز یوقسه استقراض ایدوب‌ده شمندوفرمی یاپدیره‌جغز زراعتك ترقیسی بوکا متوقفدر. بشقه برشیئه دکل

رئیس — افندم داغاواریان افندینك لایحه‌سنده فوق العاده تفصیلات ویریلیو.

سید بك — سیواس دفترداری طرفندن بر تلغراف کشیده اولنمش عرضحال انجمنه حواله ایدلمش اورادن بورایه کوندریلیور. علناً قرائتنی تکلیف ایدیورلر.

مبعوثان ریاست جلیله‌سنه

دیون غیر منتظمه دفترینه ادخال ایتدیریلان افراد مستبدله‌نك استیفای مطلوبلری ایچون اوچنجی دفعه اوله‌رق بوکون دخی جمعیتله محاسبه‌یه کله‌رك صوك درجه‌ده تضییق ایدیورلر کندیلری حقلی کوردیکی جهتله بالطبع برشی دنیله‌میور. بوبابده دیوانجه برقرار اتخاذینه قدر بونلرك مطلوبلرینك تأدیه‌سی غیرقابل اوله‌جغی مالیه نظارت جلیله‌سندن آلنان جواب افراد مومی الیهمه تفهیم اولنمش ایسه‌ده آرتق بوکون پاره‌لری ویرلمدکجه طاغلمیه‌جقلری صورت قطعیه‌ده افاده ایدیورلر طرفلرینه تفهیم اولنمق اوزره ارادهٔ لرینه شدتله ماکنه باشنده منتظرم فرمان

٤ مایس سنه ۳۲۵
سیواس دفترداری
آغوش

لطفی بك — مالیه ناظرینه مراجعت ایتسون مالیه ناظرینه

خواجه عاصم افندی — افندم حکومتك بوبابده بر تدبیر دوشونه‌جکی و بونك ایچون بر لایحهٔ قانونیه تنظیم ایده‌جکی معلومدر. فقط دیونات سابقهٔ غیر منتظمه‌نك هیچ برینه قابل قیاس دکلدر بو کبیلر حقنده. بلاافاتهٔ زمان بر مادهٔ قانونیه تنظیمی خصوصی حکومته تکلیف ایتملی‌یز. سلاحلریله مدافعه ایتمشلردر و دور سابقه‌ده عسکرلکك نه کبی بر مشکلاتله ایفا ایدلدیکی معلومدر چیرچبلاق آچ اوله‌رق خدمت ایتمشلر بوکون سایهٔ حریتده بر آن اول پاره‌لرینك ویرلمسی اسبابی احضار ایدلملیدر. حکومت بر لایحهٔ قانونیه یاپسون. بونی بو تلغراف اوزرینه یاپمیه‌لم چونکه اوبرلریده باشلایه‌جقلردر.

لطفی بك — افندم خصوصی اوله‌رق بونلر ایچون یاپه‌جق دکلز افراد عسکریه‌نك تبدیل ایدلمشلری حقنده صورت عمومیه‌ده بر لایحه قلمه آلمالی بونلرك مطلوباتی مستعجلاً تسویه ایدلملیدر. هم بوراده‌کی مطلوباتلرینی ویرماشنز هم ده مملکتلرنده اوکوزینی صاتوب بورجلرینی اولشنز بو هیچ بریمزك مطلوبنه قابل قیاس دکلدر. بر آن اول انلرك مطلوبلرینك تسویه‌سنك چاره‌سنه باقلیز بلکه دیونات قدیمه مسئله‌سندن هپمز متضرر اولورز بن ده متضرر اولورم فقط اویمزی صاتاجق قدر متضرر اوله‌مق. بو قطعیاً هرشیئه ترجیح ایدرك بوبابده بر مادهٔ قانونیه یاپلملیدر.

عارف عصمت بك — لایحه‌سی کوندرلدی بوکا دائر بر قرار ویریله‌جك حکومته تبلیغ اولنه‌جق حکومتده طبیعی اکا کوره لازم کلان معامله‌یی یاپه‌جقدر. فقط شمدی اویله افراد مستبدله‌نك حکومت قوناغنه کیده‌رك پاره آلمینجه طاغلمیه‌جقلرینی سویلملری حقنده‌کی شو تلغرافك بزه عائدیتنی تصور ایده‌مم حکومته عائد بر مسئله‌در قوهٔ اجرائیه‌یه عائد بر مسئله‌در.

رئیس — مصطفی عارف افندینك تکلیفی تلغراف اوزرینه دکلدر بز نه وقت حکومته پاره صرفنی مساعده ایدرسه‌ك انلر بو پاره‌یی طوتارلر، ایش ینه بزه قالیور.

شکری افندی (سیواس) — بونی ینه مالیه‌یه دکل صدارته کوندرمك ایجاب ایدر.

رئیس — بونی کندیلرینه کوندریرز.

امراه افندی — دیون غیر منتظمه حقنده‌کی مادهٔ قانونیه کلدی. ظن ایدرم انجمندن چیقه‌لی خیلی وقت اولدی. بر آن اول غیرت ایده‌لم چیقاری ویره‌لم. بر آن اول روزنامه‌یه قونور مذاکره ایدرز،

رئیس — یارینکی روزنامهٔ مذاکره‌یه دیون غیر منتظمه ادخال ایدیله‌جکدی ظن ایدرم کچه‌لم افندم. بو تلغرافی معلومات اولمق اوزره داخلیه‌یه کوندریرز.

حسن فهمی افندی — مادامکه مقام ریاسته یازلمش بو...

رئیس — بر تذکره ایچنه قویوب داخلیه نظارتنه یوللایه‌جغم افندم.

سید بك — مطبوعات نظامنامه‌سنك اون اوچنجی ماده‌سنی اوقورم:

اون اوچنجی ماده — غزته‌لر و رسالهٔ یومیه و موقوته ایله واقع اولان نشریاتدن بر شخص کندیسنی مادةً یا معنیً متضرر عدایتدیکی حالده محکمه‌یه مراجعتله مدیر مسئول کرك صاحب مقاله حقلرنده اقامهٔ دعوا و اول امرده بر پرتستونامه تبلیغنه مجبور اولمقسزین ضرر و زیان ادعا ایده‌بیلیر محکمه‌جه بعدالمحاکمه نشریات واقعه‌دن مدعی شخصه ترتب ایدن ضرر مادی یا معنوی ایله متناسب تضمینات نقدیه ایله برابر بو قانوننامه‌نك تعیین ایتدیکی حبس و جزای نقدی آیروجه حکم اولنور. بوندن ماعدا محکمه‌نك اعلامی او غزته یاخود رساله‌یه عیناً درج ایدیلیر و عدم درجی حالنده یوز عثمانلی آلتونی آلنیر. اعلام مذکورك مصارف طبعیه‌سی محکوم علیه طرفندن تأدیه اولنمق اوزره دیکر بر یاخود برقاچ غزته‌یه دخی درجنه حکم اولنه‌بیلیر.

رئیس — بر مطالعه‌کز وارمی افندم.

محمد امین افندی (قونیه) — یالکز صوك فقره‌سنده دییورکه مصارف طبعیه‌سی محکوم علیه طرفندن تأدیه اولنملی دییور اول امرده محکوم علیهده‌کی اعلامك پاره‌سنی تأدیه ایتمز. بو عباره‌نك شو صورتله تصحیحنی تکلیف ایدرم و اول امرده مدعی طرفندن تأدیه قلنمه‌لیدر. یعنی بالآخره محکوم علیهدن آلنمسی شرطیله اول امرده مدعی تأدیه ایتملی.

اسماعیل حقی بك (بغداد) — افندم بورده‌کی

معنوی ضررڭ نه دیمك اولدیغنی آكلامق ایسترم بو معنوی ضرر نصل تعیین اولنه‌جق صكره هانكی محكمه‌یه كیده‌جكدر. وهانكی قانون موجبنجه حكم ایده‌جك بو جهتدن لطفاً ایضاح ایتسونلر.

سید بك (ازمیر) — بنده‌كزده عین اعتراضی ایده‌جكم و نجمنه صورییورم كه بزم قوانین سائره‌مزده ضرر معنوی حقنده برشی یوقدر، اساس یوقدر. بو جهتله شمدی بو قانونده بوكا دائر براساس وضع اولندیمی؟ وضع اولنمدیسه محكمه ضرری تضمین ایچون حكم ایده‌جك اولدیغی تقدیرده نصل حكم ایده‌جك ثانیاً نصل تقدیر ایده‌جك، نه صورتله نه‌كبی برپاره ایله حكم ایده‌جك. مثلا برسب وشتم واقع اولمش، برشخصك حیثیتی اخلال ایدلمش تحقیر اولنمش بو برضرر معنویدر. بونصل تضمین ایتدیریله‌جك مناسب برتضمیناتله‌می؟ بوكا براساس وضع ایدلمزسه محكمه نصل یاپه‌بیلیر. اساس وضع ایدلدیسه او بشقه.

لطفی فكری بك (درسم) — افندم بو ماده همان عیناً شورای دولتدن كلان كبی قبول اولنمشدر. یالكز برایكی نقطه‌سی تعدیل اولندی. بیوردقلری جهت انجمنكده نظر دقتنی جلب ایتدی. حتی بو جمله‌دن بشقه برقاچ كلمه واردی. انلری انجمن چیقاردی. فقط بونلرك بقاسنده محذور كورمدیكی ایچون ابقا ایتدی چیقاردیغی كلمه‌لر باقكز نه‌در؟ شورای دولتدن كلان لایحه‌نك اون بشنجی ماده‌سندن «جرائد ورسائل یومیه وموقوته ایله تصریحاً یاخود ایماءً واقع اولان نشریاتدن» دنیلمش بو تصریحاً وایماءً سوزینی چیقاردق. چونكه بو محكمه‌یه عائد برمسئله‌در. واقع اولمشمی اولمامشمیدر او محكمه‌نك بیله‌جكی برمسئله‌در. محاكمه‌نك آكلایه‌جغی برمسئله‌در. تجاوز اولدیمی؟ ایمامیدر، تصریحاً میدر. بوكا لزوم كورمه‌دك. ضرر مسئله‌سنه كلنجه بیوردقلری طوغرودر. اساساً بوكبی ضررلر مادی ضررلردر. ذاتاً یالكز برقاچ صورتله میدانه كله‌بیلور. مادی ویاخود معنوی برصورتده میدانه كلن فقط نتیجه‌ده تقدیر اولنه‌جق ضرر مادی برضرردر. مثلا بنده‌كزك تجارتم حقنده خلاف حقیقت ویا غرضكارانه اوله‌جق نشریاتده بولنورلر. بوندن مادی ومعنوی برضرر وقوعه كله‌بیلور. دها طوغریسی كلمه‌لر یاكلشدر بو مادی ضرر نه‌در. بنم تجارتم سكته‌دار اولور. ایشم كری قالیر. طبیعیدركه بو بنم شخصم حقنده واقع اولان حیثیت شكنانه نشریاتدن طولایی اكرچه بوندن طوغرودن طوغرویه متضرر اولان بنم شخصمدر، بنم قیمت اخلاقیه‌مدر. (بو تعبیری قوللانیورم) یعنی بنم قیمت اخلاقیه‌م بوندن متضرر اولیور. بنم ایشلرم سكته‌دار اولیور، یعنی مادی برضرر حصوله كلیور. ذاتاً محكمه‌لر هیچ بروقتده معنوی برضرر وزیان تقدیر ایده‌مز. محكمه‌لرك تعیین وتقدیر ایده‌جكی ضرر، مادی برضرردر. بو اویله معنوی برواسطه ایله كچه‌رك او نتیجه‌یه كلیور. نك ایچون انجمنده بز بونی معنوی یاخود مادی كلمه‌لرینی‌ده چیقارمق فكرنده بولندی ایدك. معناً ویا مادةً دیمیوبده برشخص كندیسنی متضرر عد ایتدیكی حالده محكمه‌یه مراجعت ایدر دیدك. فقط شو شی احتمال كه محكمه‌لرده نظر دقته آلنمازده حیثیتی وارديه واقع اولان برتجاوزدن طولایی برجزا ویرمه‌مكه قالقیشیورلر. بو مطالعه ایله بونی ایفا ایتدك كه یالكز تقدیر اولنه‌جق جزا تجارته عائد دكل مثلا مأمور اولور بشقه برشی اولور ده حیثیتنه تجاوز اولنور.

او تجاوزه فعلی كوسترمك ایچون معناً كلمه‌سنی ابقا ایتدك. اوراده یوقسه ضرر هر حالده مادی برضرردر وتقدیر اولنه‌جق ضرر مادیدر. كذلك محكمه‌نك حكم ایده‌جكی ضرر نظر دقته آله‌جغی شی مادی برضرردر. بتون قواعد حقوقیه‌یه عائد برشیدر. قواعد حقوقیه ایجابی بویله‌در. ضرر مادی اوله‌رق تعیین ایتمكدر یالكز دمین عرض ایتدیكم كبی بویله حیثیت وناموسه تجاوز قوننده عجبا بو ماده تطبیق اولنه‌بیله‌جكمی اولنمیه‌جقمی دیه برتردد محكمه‌لرده حصوله كلمسون دیه بو معناً كلمه‌سنی ابقا ایتدك.

سید بك — افندم محكمه بردفعه بو قانون حكمنجه مستلزم مجازات اولدیغی صورتده اساساً او دعوایی دیكله‌مز. استماع ایده‌مز. قانونك مواد جزائیه‌سنه دائر اولان فصلده نه‌كبی نشریات ایچون جزالر تعیین ایدلمش ایسه اوكبی دعوالری رؤیت ایده‌بیلور اكر ناموس وحیثیتك اخلالی مستلزم مجازات عد ایدلمش ایسه بونك ایچون طبیعی دعوایی رؤیت ایدر محكمه لازم كلن جزای مادیسنی ویرر. فقط ایش ارداد قالیور ناموسمك اخلالندن طولایی برضرر معنوی حصوله كلدی. قانونده ده مادی ضرر له برابر تضمینات نقدیه حكم اولنه‌جقدر دیور. بنم ناموسمك قیمتی بیك لیرادر دیرسه او وقت برتضمینات ویرمكه مجبور اوله‌جقدر زیرا قانونده مذكوردر. ناموسنك بیك لیرا اولدیغنی نه‌دن بیله‌جك نه ایله حكم ایده‌جك اساساً برضرر معنویه قارشی برتضمینات حكم ایده‌جك یوقسه بوضرر معنوینك تضمینی غیر قابلدر دیه حكم ایده‌جكسه براساس لازمدر یوقسه محكمه‌نك بتون بتون محكمه‌نك تقدیرینه براقه‌جق اولورسه‌ق پك چوق سوء استعمالاته میدان ویرمش اولورز بونك ایچون براساس ایله ذكر ایتمك لازم كلور.

لطفی بك — ایشته اساساً عین مطالعه‌یه بناءً او كلمه‌یی ابقا ایتدك. سید بك بیله بشقه براجتهادده بولندی. یعنی معناً اولان ضررلری محكمه‌ده حكم ایتمیه‌جكی كبی براجتهاده سلوك ایدییورز. ایشته بز بونك اوكنی آلمق ایچون محكمه حیثیتنه... (كورلتی) محكمه مثلا برآدم خیرسز اولمدیغی حالده خیرسز دیدیكز. خیرسز دیمك فعلی، ایلروده كوره‌جكسز قدحدر بنده‌كز حاكم اولسه‌م بوكا قدحدر دیه حكم ایدرم. قدح ایچون برجزا واردر. التی ایدن ایكی سنه‌یه ویا هرنه ایسه انی كان كوره‌جكسز. انی تعیین ایتدك. او كافی دكل. برده برآدمه خیرسز دیمك یوزندن او آدمه برضرر واردر. دوستی ویا اقرباسی یاننده متأثر اولور. ایشلری سكته‌دار اولور. انك حیثیتنه تجاوز ایدلدی. انلره برضرر وار. ایشته او ضرری مادةً محكمه تقدیر ایده‌جك. او آدمك موقعنی نظر دقته آله‌جق. اكر بویله برتجاوزدن طولایی كوچك برآدم ایسه اون اون بش لیرا دها بیوك برآدم ایسه دها زیاده‌در. هر حالده وبویله برضرر ایچون آیروجه برضرر حكمی ویره‌جك ایشته بنده‌كزده بو كلمه اولمدیغی حالده بیله محكمه‌نك بوحقی قواعد حقوقیه اعتباریله.. فقط دها زیاده كورنمك ایچون او كلمه‌لری هم ده ابقا ایتمكده‌كی اصابت ده شمدیكی افاده‌لریله تحقق ایدیور.

سید بك — اساس لازمدر بویله براقیله‌ماز.

رئیس — سوزی بوشو افندی‌یه ویریورم.

بوشو افندی — ترتب ایدن ضرر مادی ومعنوی ایله متناسب تضمینات نقدیه وبو قانونك تعیین ایتدیكی حبس جزاسی ویرلدكدن صكره، بوندن ماعدا محكمه‌نك اعلامی او غزته ویا او رسائلده عیناً درج ایدیلور وعدم درجی یوز عثمانلی ایستیور دینیور التونی النور دینیور. افندم بنده‌كز بو فقره‌یی بوراده پك صیقیلورم. بو عثمانلی التونی رجا ایدیورم نه‌در دیمیدر لباییمیدر. صایه‌لم بكده معناسز كوریورم. مادامكه تضمینات نقدیه النیور، مادامكه حبس جزاسیله مكلف اولنیور دینیور كندیسنه برده درج ایدلسون او اعلام دیور. درج ایدلمزسه یوز عثمانلی التونی، ذاتاً درج ایدیله‌جك او جزایه كوره عدم اعتماده.. (كورلتی) اكا كوره برجزا تعیین ایتسون.

امراه افندی — بنده‌كز اولا بوشو افندی‌یه بو قانونی یاپانلر حقنده شاید غرضكارلق ویا تعزیری (كورلتی) كندیسنه تماميله اعاده ایدرم.

بوشو افندی — سز یاپمادیكز انی.

امراه افندی — كیم یاپارسه یاپسون هیچ بر وقتده قانون یاپلدیغی وقتده حتی حكومتك تبلیغ ایتدیكی... اذن الماق ایچون اولا موادی انجمن تعدیل ایتدی عادتا اكزیاده تسهیل ایتدی. بونك ایچون هر حالده بزه مطبوعات پك كوزلدر. نشریاتی ممكن اولدیغی قدر تسهیل ایتدی مطبوعات پك كوزلدر پك بیوك منفعتی واردر. منفعت مملكته خادمدر فقط اویله برسلاحدر كه پك مضر اوله‌بیلیر. ایشته او حدی كچدیكی وقتدر كه قانونلر او وقت قوتی كوسترمك لازمدر. او سلاحی دائما مملكتك منفعتنه سلاحنه صرف ایتمكدر حتی برطاقم كیمسه‌لری خلق نظرنده جمعیت نظرنده لكه‌لمك انلرك ناموسنی كسر ایتمك صورتیله نشریات واقع اولدی البته انك جزاسنی كوردی اعلام النیدی ایشته انك جزاسنی كوردی فقط اعلام نشر ایدلمزسه خلق نظرنده اعلام نشر ایدلمزسه نصل تبین ایده‌جكدر نشریات اجرا ایدن او افترا او ذم وقدح اوزرینه نشر ایتمش اولدن طولایی غزته كندیسی نصل تكذیب ایده‌جك بونی درج ایتمكده نه محذور واردر. اكر درج ایتمیورسه دیمك كه كندی فكرنده حالا طوریور حالا اكلی اولدیغنده ویا غرضكارلغنده ثبات ایدیور بو حالده كندیسنه نه محذوری وار نشر ایتمسون مادامكه محكمه آدمك ناموسنی اكمال ایتمشدر تمدنده نه معنی وار. مادامكه البته برمقصده مبتنیدر. بو مقصد ایسه محكمه‌نك ویردیكی تبرئه‌یی قبول ایتمامك او آدمك قزانمش اولدیغی برائتی اخلال ایتمكدر یاپلمامقده نه معنی وار. بونك ایچون بو جزا پك طوغریدر. مادی معنوی ضرره كلنجه رفیق محترم، مضبطه محرری لطفی بك برادرمز (كورلتی) البته ضررلر ایكی درلودر. بریسی مادی ضرر تبین ایتمش برده معنوی ضرر واردر كه شرفه عائددر. برانسانك شرفی حیثیتی قیریلورسه جمعیت ایچنده نصل یاشایه‌جقدر. انی استخدام ایدرمیسكز او قپوه باش اوروب اتمك بوله‌ماز بونك ایچون بویله كندی شرفی شكست وحتی محو اولورسه نصل یاپار. بونك ایچون بونده مادی ومعنوی ضرر متصوردر. فقط بونك تقدیری طبیعیدركه محكمه‌یه عائددر. بناءً علیه بوندن معناً ومادةً كندیلرینی متضرر عد ایدنلر كندم اوله عد ایدیورم كه محكمه‌یه دیه‌جك كه مادی ضرردن بشقه معناده متضررم بنم یوزیمه كمسه باقماز، اولنه‌جك ایسه‌م كمسه بكا قیزنی ویرمز. شویله برمأموریت آله‌جق ایسه‌م آله‌مدم. بونك ایچون بو آدم كندیسنی معناً متضرر كورور. بو آدم معناً كندینی متضرر عد ایدرسه محكمه‌یه مراجعت ایدر. تقدیر ایدرسه حقیقةً بویله برضرر ویریلور. تضمینات نامیله برشی ویرر.

شكری افندی (سیواس) — ضرر مادی معیندر تعیین ایدلملی. فقط ضرر معنویی تعیین ایچون درجات لازمدر. تعیین ایچون درجات لازم كلیر. بو درجات كوسترلمدكجه آنك مقابلنده مادی اولان تضمینات نقدیه‌نك اعطاسی تقدیر اولنه‌مز. شونكله برابر یوز التون جزای نقدی چوقدر بونك فسخنی طلب ایدیورم.

عبدالوهاب افندی — ضرر مادی.

رئیس — معلوماتی ایستیورسكز.

عبدالوهاب افندی (دوامله) — ضرر مادی، برغزته‌جی برمغازه ایچون حیله‌كاردر. ماللری قلبدر. آرشونی اكسیكدر كبی برفقره یازسه او مغازه‌نك مشتریسی اكثریا طشره‌دن كلان تجار اولدیغی ایچون ذاتاً او فقره‌یی كورمز. كورسه‌لرده اینانمزلر. شمدی انی وسیله ایدوبده اون كوندر اخذ واعطا ایتمدم. یومی بیكر لیرا اخذ واعطا ایدردم. اون بیك لیرا. یوزده یكرمی حسابیله بونده ایكی بیك لیرا ضررم وار دیرسه او غزته اداره‌سی بونی نه صورتله رد ایده‌بیلور. برسوء استعمالاته قپو آچارمی آچمازمی؟ (كورلتی)

لطفی بك — بونی محكمه تقدیر ایدر. دفترلرینه باقار. آلیش ویریشنه باقار.

زهراب افندی — ضررلر مادةً ایفا اولندیغی كبی معناً اولان ضررلرده مادةً ایفا اولنور. یالكز بتون مشكلات صورت تقدیرده قالور. یوقسه ضرر مادامكه نهایت النهایه مادیاته تحمیل اولنور. لازم التضمیندر. بوده احكام شرعیه‌مزه موافقدر. احكام فقهیه‌مزده‌ده موافقدر. شمدی رفقای محترمه‌مزدن بریسی بیوردی كه اكر مدعی قالقوبده صوك درجه‌ده فاحش وحقه غیر مصروف درجه‌ده برمقدار تعیین ایدر. بوكا قارشو غزته صاحبی نه ایله كندیسنی مدافعه ایده‌جك قواعد عمومیه ایله اثبات ایتمكه مكلفدر. سز وبز شمدی مدعینك مقامنه كندیمزی اقعاد ایدرك نه صورتله اثبات ایده‌جكمزی نیچون تعیین ایده‌لم. هرنوع جرمه كوره، نوع احواله كوره استحصال اولنور یاخود اولنمز. اكر مدعی دیرسه كه بن كونده بیك لیرا نقصانی تجارته معروض اولدم. دیرسه بونی محكمه اثبات ایتدیر. اوده اسباب ثبوتیه‌سنی نوع مصلحته كوره محكمه‌یه عرض ایدر. محكمه‌ده انی تقدیر ایدر. اسباب ثبوتیه‌لمكه برمسئله جزائیه‌در وكافه مسائل جزائیه‌ده برحق تقدیر جریان ایدر. انده‌كی ثبوت قضیه‌سی مواد حقوقیه‌ده حاوی اولان حقوق كبی مثلا اولاسنده صكره شهوده صكره‌ده یمین ایله تعیین اولور كبی تعبیرلره معروض دكلدر. مادامكه علی الاطلاق مواد جزائیه‌ده بونده محكمه‌نك ثبوت نقطه‌سنده برحق تقدیری جریان ایدر. انك فرعی اولمق ضرر شخصینك ثبوتی حالنده‌دخی ضرر شخصینك تقدیری بحثنده دخی ینه محكمه‌نك حق تقدیری جریان ایدر.

مصطفی عاصم افندی — برنقطه‌ده ذهول ایدلمش كبی. شمدی برآدمك معروض اولدیغی تعرضدن طولایی ضرردیده اولدیغی تصور ایدیلیور واكا كوره‌ده برجزا كوریور یاخود تضمینات ویریور. حالبوكه شو آدمك معروض

اولدیغی ضرری ایجاب ایدن نشریات موافق حقیقت ایسه . .

طلعت بك — اشاغیده‌کی ماده‌ده وار .

رئیس — اشاغیکی ماده‌نك شمولی واردر دیبورلر .

مصطفی عاصم افندی — انك ایچون هر ماده‌نك مغایر حقیقت اولدیغنه کوره دینلملی .

لطفی بك — افندم اشاغیده بوکا دائر مادهٔ مخصوصه وار صکره سوء استعمالی ایدلمسون برده بوضرر معنوی مسئله‌سی انظار کرامك پك اعلا بیلدکاری شیلردرکه غایت مهمدر . هر حالده بر هیئت اجتماعیه‌ده انسانلر قوهٔ مادیه‌سندن زیاده . . اکا طوقنمق طوغریدن طوغری‌یه آدمی همان اولدیرمك درجه‌سنده مهمدر .

رئیس — بونی قبول ایدییورلر افندم .

عاصم افندی — تقدیر ایتملی و او بابده لازم کلان تصحیحاتی آلملی .

احمد ماهر افندی — بر غزته ایله ویا رساله ایله نشر اولنان بر مقاله بر سؤاله دوچار اولدقده او مقاله ؛ متعلق اولان کمسه‌نك هم ضرر مادیسنی هم ضرر معنویسنی مستلزم اولور . ضرر معنوینك ضرر مادیدن اشد و اعظم اولدیغی‌ده درکاردر . شوقدرکه مادامکه ضرر مادی‌یی ترتیب ایدن جزا تضمینه عائددر جزا ، ضرر معنوی‌یه ترتب ایدن جزاده جزادر ، جزای قانونیه‌در . شو حالده تضمینات ایله جزا بر آده اجتماع ایدر . ضرر معنوینك یالکز جزا ایله تضمین ایدلمسی و تضمینات نقدیه ایله . . . فکرنده‌یم .

قرزیدی افندی — ضرر معنوی مقابلنده تضمینات ویرلمسی اساسنك محافظه‌سی لزومنی همان مجلسجه قبول اولنمشدی انك ایچون تطویل مقاله لزوم یوق . یالکز احمد ماهر افندی حضرتلرینك سویلدیکی سوزه جواب اولمق اوزره دیرمکه ضرر معنوینك هیئت اجتماعیه‌یه قارشو وقوع بولان تعرضلردن طولایی . . . فقط او ضرر معنوینك تحتنده برده ضرر مادی حاصل اوله‌جغی جهتله آنك‌ده صاحبنه قارشو تضمین ایدلمسی طبیعیدر . بناءً علیه ضرر معنویدن طولایی تضمینات آلمغه استحقاق کسب ایتمك صددنده‌کی اساس پك طوغریدر . محفوظ قالملی . شمدی بونك تقدیری مسئله‌سی طبیعی بر آز کوججه‌در .

رئیس — پك اعلا افندم کوزل سویلدیکز .

— طبیعی مسائل تقدیریه‌دن اولمق اوزره تقدیر اولنور . شمدی برده (١٠٠) لیرا مسئله‌سی چوق کورلدی . بنده‌کز اکا ، بوشو افندی‌یه جواب اولمق اوزره سویلیورمکه چوق تعند ایتمسون محکمه‌نك امرینه اطاعت ایتسون . او اطاعتسزلکندن طولایی دوچار اوله‌جغی جزا آزده دینله‌بیلور . بناءً علیه مادهٔ قانونیه موافقدر .

اسماعیل حقی بك (بغداد) — بنده‌کز معاً ضرر معنوینك رفعی طرفداری‌یم . (رأیه صدالری) بنده‌کز اساساً معنوی بر ضرر وقوعه کلمز دییورم . نشریاتدن انسان حقیقةً متضرر اوله‌بیلور . بونك ایچون ضرر معنوی بوراده البته مادی ضرردن شدیددر . فقط بزم بو قوانین و احکام عمومیه‌مزله تقدیر ایتمش اولدیغمز ایچون بونك قالدیرلمسی طرفداری‌یم . باخصوص‌که بوراده نهایت نقده تحویل ایدییورز ، او آدمه پاره ویرییورز ، حیثیتیله پاره تقابل ایده‌بیلورمی ؟ انکچون بو تضمینات مالیه انك حیثیتنی اعاده ایتمك شویله طورسون بنده‌کزجه انك حیثیتنی کسر ایدر . اویله یاپمقدن ایسه پاره ایله یعنی ضرری ایله ناموس و حیثیتی تعمیر ایتمکدن ایسه جزاءً انی تعمیر ایده‌لم که هم یپانلر (هر ایکیسی صدالری) ، (کورلتیلر) حبسه کوتوریلور . یاخود جزای حبسی تشدید ایده‌لم یاخود جزای نقدی‌یی تشدید ایده‌لم . یوز لیرا جزای نقدی بخشه کالجه اوده چوقدر ونك‌ده اللی لیرایه تبدیلی لازمدر .

رئیس — ایکی تقریر وار افندم اوقوبه‌لم .

امراه افندی — او آدمی تربیه ایتمکله او آدم جزا کوره‌جك . چونکه اویله بر جرم ایقاع ایتمش . حیثیتی صاتمق کبی تلقی ایدیور .

رئیس — دکل افندم دکل .

ماماپولو افندی — شمدی ذاتاً محکوم علیه تحمیل ایدلمش اولان جزا وتضمینات پك آغیرجه‌در . فقط صکره بر شی دها وارکه اوده . . . . آنجق تحدیدی لازم کلور دیبور . صوکنده دییورکه اعلام مذکورك مصارفی محکوم علیه طرفدن تسویه اولنمق . یاخود برقاچ غزته‌یه وحتی . . . بنده‌کز شونی دیمك ایستیورم که بوکبی دعاویده جریان ایدن محاکمات اوزون اولور . بناءً علیه شمدی‌یوقدن تضمینات کندیسنه تحمیل ایدیلور بنده‌کزه قالیرسه اعلان رسمی خلاصه‌نك درجی (ایشیدلمدی)

رئیس — اوقویك تقریرلری .

سید بك اوقور :

(اون اوچنجی ماده‌نك شوصورتله تعدیلنی تکلیف ایلرم . . . عیناً کلمه‌سندن صکره « غزته‌نك ایلك ونهایت ایکنجی نسخه‌سنده درج ایدیلور الخ »

منتشر مبعوثی	بغداد مبعوثی	بغداد مبعوثی
ترهیان نالی	اسماعیل حقی	ساسون

اسماعیل حقی بك (بغداد) — ایرتسی کونی ویاخود قرق سکز ساعت صکره دیملی .

لطفی بك — افندم محکمه تعیین ایدر .

رئیس — بر مهلت تعیینی حقنده اوچ رفیقمزك ویردیکی تقریری موافق کورنلر النی قالدیرسون (اللر قالقدی) تعیین اولندی انجمنه کوندریله‌جك .

اوقور :

(غزته‌لر ورسائل یومیه وموقوته وهردرلو اوراق ایله الخ) یعنی (هردرلو اوراق) جمله‌سنك علاوه والحاق اولنمسنی تکلیف ایدرم .

بغداد مبعوثی
علی

(رد اولندی)

رئیس — عیناً قبول ایدییورمیسکز ؟

(های های) عیناً قبول اولندی افندم .

اوقور (اون اوچنجی ماده‌سنده متضرر عد ایتدیکی حالده فقره‌سندن صکره اول امر بر پروتستونامه تبلیغنه مجبور اولمقسزین محکمه‌یه مراجعتله مدیر مسئول کرك صاحب مقاله حقلرنده مجازات وضرر وزیان ادعا ایده‌بیلیر فقره‌نك درج وتقدیم وتأخیر صورتیله تصحیح عباره اولنمسنی تکلیف ایدرم .) ارطغرل مبعوثی
محمد صدقی

رئیس — قبول ایدییورمیسکز افندم ؟ خیر خیر صدالری) قبول اولنمدی .

اوقور :

صوك فقره ؟

اعلام مذکورك تعبیرندن صکره خلاصه‌سنك علاوه اولنمسی . ارکری مبعوثی
ماماپولی

رئیس — ماده‌یی عیناً قبول ایدنلر النی قالدیرسون . (عیناً قبول دکل صدالری) یکی تعدیل ایله قبول اولندی افندم .

اسماعیل حقی بك (بغداد) — بوضرر معنوی نصل تقدیر اولنور .

رئیس — اون دردنجی ماده‌یی اوقویك .

سید بك اوقور :

اون دردنجی ماده — غزته‌لر ورسائل یومیه وموقوته هرنوع محاکماتی نشر ایده‌بیلوزلر . انجق هیچ بر خصوصده محکمه‌نك واصول ونظامی دائره‌سنده صورت خفیه‌ده اجتماع ایتمش اولان بر هیئت رسمیه‌نك مذاکراتی نشر ایدیله‌مز . نشر اولنان محاکمات حقنده ویریله‌جك حکملرك دخی درجی لازم کلیر . بوماده احکامنه مغایر حرکت ایدنلردن اون التون جزای نقدی اخذ اولنور .

رئیس — مطالعه‌کز وارمی افندم (عیناً عیناً صدالری) .

محمد علی بك — بونده ایکی فقره وارد . بوایکنجی فقره‌سی خفیاً عقد اجتماع ایدن هیئتك مذاکراتی حقنده دیور . اویله شیلر بولنورکه بونك نشری مملکتك اسایش داخلیه وخارجیه‌سنی اخلال ایده بیلور . بونی نشر ایدن اون لیرا جزای نقدی ویرر . بواون لیرا پك خفیفدر .

وارتکس افندی — بنده‌کز بونی چوق زمان کوریورم . چونکه مادامکه بر دائره‌ده خفی بر اجتماع اولیور . غزته‌جی نره‌دن ایشیده‌جك بوخفی اجتماعده نه سویلنمش . مطلقا اوخفی اجتماع ایدنلردن بری خبر ویرمش . شمدی اوغزته‌جینك نه قباحتی وار .

رئیس — شمدی افندم ایکی طرفدن تکلیف وقوع بولیور . بری اون لیرا انك آز اولدیغنی دیکریده مقابل اوله‌رق چوق اولدیغنی سویلیور .

وارتکس افندی — بنده‌کز دیورمکه بوخفی اجتماع ایدن محاکمه اعضاسنه سویلمك بیوك بر اکسیکدر . انلر دولتك ویامجلسك سرینی صاقلایه‌مز سویلرده بشقه‌لری نصل مسئول طوتیلور . انکچون بنده‌کز انلر علیهنده‌یم کندی سرلرینی کوزل محافظ ایتسونلرده هرکس ایشتمسون نشر ایتمسون .

اسماعیل حقی بك (بغداد) — بعض رسمی هیئتلر ، مجلسلر واردرکه انلرك مذاکراتی خفیدر . فقط انلر ارزو ایدرلر ونشر ایتدیررلر . مثلا مجلس وکلانك هرکونکی مذاکراتی غزته‌لرله نشر اولنیور . شمدی بونلرك نشرندن طولایی بوماده موجبنجه غزته‌جی مسئول اولمقمی لازم کله‌جك . بونظر دقته آلنمق لازم کلور . برنجی نقطه‌سی . ایکنجی بوخفی مذاکراتك نشرندن اکر ضرر کوریلورسه موجب مجازات اولیور . اکر کورلمزسه اهمیتسز برشی موجب مجازات اولمسنده هیچ برمعنا یوقدر .

رئیس — طلعت بك .

طلعت بك — پروتوقول مذاکره‌سنده غزته مخبرلرندن بریسنك کیزلنه‌رك مذاکره‌یی دیکلدیکی وصکره نشر ایلدیکی کورلدی . بناءً علیه هیچ برشی یاپیله‌مدی . چونکه مطبوعات قانوننده هیچ برشی یوقدی .

اسماعیل حقی بك (بغداد) — ضرری کوریلورسه جزا دیده اولور افندم .

لطفی بك — اولا وارتکس افندی‌یه جواب ویره‌جکم و دیه‌جکم که او مذاکره‌ده بولنان آدم ولوکه سویلسه بیله دمینکی جلسه‌ده سویلنان سوزلردن اکلاشلدیغنه نظراً جرم ، مطبوعات جرمنك اساسی نشر ایتمك اولدیغی . او مذاکره‌ده بولنان سویلمش اولیور او بری نشر ایدیور اصل جرمی او اجرا ایدیور بونکچون بو منطقاً موافقدر وقانونیدر . سزده کلنجه (اسماعیل حقی بکه خطاباً) افندم بیوردیکزکه ضرر یوقسه او مذاکره‌نك خفی اولمسنده بر ضرر اولماسی ، بر محذور اولماسی ایدی . او هیئت انك خفی اولمسنه لزوم کورمش که خفی اولمش اوکافیدر .

اسماعیل حقی بك (بغداد) — مذاکراتی خفی ولوبده نشر اولنورسه بونی تصریح بیوردیکز .

رئیس — محمد علی بکك بوتکلیفی وجهله بو اون ... (کورلتیلر) ... بو اون لیرایی آز کورنلر اللرینی قالدیرسون (بعض کافیدر کافیدر صدالری) (اللر قالقار) آز کوردیکی افندم اکثریتله قبول اولندی .

پانجه دورف افندی — ماده‌نك بتون بتون زائد اولدیغنه دائر .

رئیس — محمد علی بکك تکلیفی قبول اولندی افندم .

اسماعیل حقی بك (بغداد) — شمدی برشی دها وار . بوکون خفیاً مذاکره‌سنه قرار ویریلان بر شیئك مذاکره‌سی بر هفته صکره ضررسز اوله‌بیلور . واو شیئك بر هفته صکره درجنده ، نشرنده فائده وارسه نه‌دن مسئول اولسون . بوماده‌یی تعدیل ایتمك لازمدر .

رئیس — بوماده‌یی عیناً قبول ایتمك ایستیانلر اللرینی قالدیرسون (اللر قالقار) عیناً قبول اولندی افندم . برده اون لیرانك آز کورلمسی موافق کورلمشدی آنجق اون لیرانك مقدارنده اختلاف واردر . شمدی مقدارینی تعیین بیورك (بر مثلی دها ضم ، یوزلیرا ، اللی لیرا صدالری) اکر ارزو ایدرسه‌کز بومقدارك تعیینی‌ده انجمنه حواله ایده‌لم . (های های سسلری)

سید بك اون بشنجی ماده‌یی اوقور :

(محاکمات علنیه‌ده محکمه‌جه اداب عمومیه‌یی مخل عد اولنان تفصیلاتك نشرینی محاکم منع ایتدیره‌بیلیر .)

رئیس — بوماده حقنده اسماعیل حقی بك سوز سویلمك ایستیور .

اسماعیل حقی بك (بغداد) — محاکم منع ایتدیره‌بیلیر دینیور . بومنع نه صورتله اوله‌بیلور . اولجه قرار ویریلیرسه‌که خفیاً جریان ایتسون هرکس دیکلر ایشیدیر نفسنده قالممش اولور . اکر نشر ایتدکدن صکره مسئول قیدی هیچ بر معنایی حائز دکلدرکه اکر قبل الطبع اکر قبل النشر منع ایتمك اقتداری محذور وضع ایتمه‌مز ایجاب ایدرکه بز بوقاعده‌یی ذاتاً رد ایتدك . اداب عمومیه مخل عد اولنان نقطه‌لر ذاتاً مخالفدر . بواداب عمومیه‌یی مخل اولان نشریات ذاتاً خفی اوله‌رق جریان ایدر . غزته‌جی اندن خبردار اولمز .

لطفی بك — بو ماده قطعیاً بیوردقلری سانسور اصولی دکلدر . ذاتاً بشقه مملکتلرده‌ده محکمه‌لرك بویله برحقی واردر . برمحکمه انتشار ایدن غزته‌لری منع ایده‌بیلور . بز بونی دها عمومیتله آله‌جقدق . دیه‌جکدك که برمحکمه ایسترسه برغزته‌یی نشردن منع ایده‌بیلور . فقط باقدم که

شورای دولتدن کلن ١٥ نجی ماده‌ده آداب عمومیه‌یی مخل اولان برشی وار. بو کافیدر. دیدك اکر محکمه لزوم کورورسه بونلری منع ایتدیرر. بناءً علیه بو افاده‌یی دکیشدیرمه‌لم.

اسماعیل حقی بك — بو نصل اولور.

پانچه‌دوروف افندی — رئیس بك افندی بو ماده‌نك لزومسزلغنی تکلیف ایدیورم.

منیب بك — بعد المحاکمه باقیلی افندم.

اسماعیل حقی بك — نه یولده تأثیر اجرا ایده‌جك مطبعه‌لره بر آدم کوندرملی. محررینی و مطبعه‌یی بر نوع سانسوره‌ یو. و یاخود کوندرمیه‌جك اولورسه و غزته‌ده نشر ایدیلورسه بو ماده محذورلی قالور. بو حالده بونك صورت منعی نصل اولور.

لطفی بك — خیر افندم.

سید بك — صورت منعنی صوریور افندم.

لطفی بك — مدعی عمومی‌یه خبر بوللایه‌جق مدعی عمومی منع ایده‌جك بو تفصیلاته عائد برشی.

امراه افندی — افندم بو مسئله‌ده محکمه‌یی تمییز ایتمکدن مقصد بعضاً حقیقةً بویله سوزلر سویلرکه بونلر اخلاق نقطهٔ نظرندن بتون دنیانك هرکسك اعتراضنه هدف اولور. هیچ بر سنده دکل بو. مخالف حرکتده بولندیغندن طولایی محکمه او وقت منع ایدر.

وارتکس افندی — بنده‌کز بو ماده‌یی بسبتون منطقه‌قارشو بولیورم. مادامکه نه اولدیغنی دنیا ایشیده‌جکدر چونکه آداب عمومیه‌یه مخالف نشریاتندن طولایی حقنده تعقیبات قانونیه اجرا ایدیله‌جك بر غزته‌نك محاکمه‌سی آداب عمومیه مسئله‌سندن طولایی محاکمه‌سی علنی اولمیه‌جقدر. محاکمه‌نك خفی جریانندن طولایی علیت محاکمه‌یه خلل کله‌جکندن شو محذوری رفع ایچون هر حالده محاکمه علنی اوله‌جقدر. بناءً علیه محاکمه علنی اولنجه کیفیتی هرکس طویه‌جغندن ینه اخفاسی مراد اولان کیفیت میدانه چیقمش دیمك اولمغله بو بابده کوستریلان تقییدات بی فائده اولمش اولور. او حالده بو ماده هیچ بر استفاده‌یی تأمین ایتمیه‌جکندن لزومسزلغی آشکاردر.

رئیس — افندم رجا ایدرم. بو ماده حقنده برقاچ رفیقمز دها وار.

امراه افندی — افندم کچنده فرانسه‌ده بویله برقتل دعواسی اولمش ایدی. بونك ایچنده اخلاقه مضر شیلرده واردی. حقیقةً مضر بر طاقم احوال و حرکات جریان ایتمش ایدی. غزته‌لر بو محاکمه‌یی نشر ایچون اورایه کلمشلر و بعض سوزلرده اثنای محاکمه‌ده جریان ایتمشدی. غزته‌لر بو سوزلری صفر ایله کچدی نشر ایتمدی.

اسماعیل حقی بك — او حالده خفی یاپه‌ماز. (نصل یاپه‌مز سوزلری).

امراه افندی — یاپه‌ماز. چیقت طیشاری دیه‌مز. تمام بر سوز سویلندیکی صره‌ده طیشاری چیقیله‌مز. (کورلتی)

رئیس — بر بر سویلیکز، بنده سوز ویررم. پانچه‌دوروف افندینك بر تکلیفی وار.

امراه افندی — یالکز آدابه مخالف اولان قسملری نشر اولنملی.

عبداه عزمی افندی — بو ماده‌نك احکامنی اصول محاکمات جزائیه تأمین ایدیور ذاتاً. دیورکه خجالتی موجب اولان محاکمه‌لرك خفیاً اجراسی قرار کیراولوب بو دیکر مادهٔ قانونیه ایله تأمین ایدیلیر. شو حالده لزومسزدر.

محمد علی بك — بنده‌کز بو ماده‌نك لزوم تعیینی بیان ایدنلره جواب ویره‌جکم: ظن ایدرسه‌م محاکم جزائیه‌ده ... پك اعلا بیلورلرکه بعضاً محاکم علنیه اجرا اولنمقده ... و حتی کیمسه‌نك خاطرینه کلمزکه خلاف ادب بر حال وقوعه کلور. بر شاهد دیکله‌نیور. او شاهد دیکلنمکده ایکن هر نصلسه یا مدعی و یا مدعی علیه طرفندن اتك ناموس شخصیسنی اخلال ایده‌جك بر سوز سویلنمش اولور. بو عائله‌سنك ناموسنی عرضی حیثیتنی اخلال ایده‌بیلور. اکر محکمه بونك نشرینی منع ایده‌مزسه جائز اوله‌مز. ظن ایدرسه‌م واضع قانونك نظر اعتباره آلدیغی جهت بوراسیدر. بشقه برشی دکل.

مفید بك — بنده‌کز محمد علی بکك افاده‌سنه اشتراك ایله برابر واقعا اصول محاکمات جزائیه‌ده موجب خجالت اولان دعوالرك خفیاً اجراسی کوستریلیور. فقط قبل المحاکمه معلوم اولان مواد حقنده‌در. اثنای محاکمه‌ده وقوع بولان شیلر.. درعقب دعوا تعقیب اولنه‌ماز. رئیس محاکمه بوجهت اعلان اولنمسون دیه امر ایده‌بیلور.

اسماعیل حقی بك (بغداد) — کرك محمد علی بکك و کرك مفید بکك مطالعه‌لری غایت مستهجن اولان الفاظ ایچوندر. بونلرك ممنوع اولدیغی ذاتاً دیکر مواده تصریح اولنمش. آیریجه ماده‌یه لزوم یوق.

رئیس — تکلیف وارمی بو ماده‌یه عائد؟

سید بك اوقور:

پانچه‌دوروف افندینك تکلیفی: زائد اولان اون بشنجی ماده‌نك لغوی تکلیف اولنور.

مناستر مبعوثی
پانچه‌دوروف

رئیس — قبول ایدنلر النی قالدیرسون (اللر قالقار) قبول اولنمدی. عیناً ماده‌نك قبولنی آرزو ایدنلر اللرینی قالدیرسون (اللر قالقار) عیناً قبول اولندی افندم.

سید بك اون آلتنجی ماده‌یی اوقور:

هیئت مبعوثان مباحثات و مذاکرات و مقرراتنك عیناً یا خلاصةً نشرنده حکم و معناسنی تغییر ایده‌جك صورتده قصداً تحریفات وقوع بولورسه مجلس مبعوثان ریاستندن تنظیم و عدلیه نظارتنه تودیع اولنه‌جق مذکره اوزرینه محکمه‌جه تحریفات واقعه‌نك درجهٔ اهمیتنه کوره مدیر مسئول اون آلتوندن یوز آلتونه قدر جزای نقدی اعطاسنه و یاخود بر آیدن آلتی آیه قدر حبسه و یاخود بونلرك هر ایکیسنه بردن محکوم اولور.)

طرایان نالی افندی — اون آلتنجی ماده‌ده یالکز هیئت مبعوثاندن بحث ایدیلور. حالبوکه هیئت اعیان دخی داخل اولمق لازمکلور. زیرا قانون اساسی موجبنجه هیئت اعیانك مذاکره‌سی ده علنی جریان ایده‌جکدر. انك ایچون بونکده مذاکره‌سنی تکلیف ایدرم. (طوغری بدر صدالری)

اسماعیل حقی بك (بغداد) — بو ماده‌یی قبول ایدرسه‌کز دوراستبداده رحمت اوقوده‌جق درجه‌ده اولور.

رئیس — قانون اساسی تعدیل ایدلدکجه بونی قویه‌میز دیورلر.

عارف عصمت بك — برایکی دقیقه تصدیع ایده‌جکم. اکر وولقان، سربستی، اقدام کبی بچاوره‌لرك نشریات ملعنتکارانه‌لری ملك و ملتی بو درجه تخدیش ایتمامش اولسیدی قطعیاً امین اولکزکه بوکون ماده‌لرینی کمال تهالکله قبول ایتدیکمز

بو نظامنامه‌یی اثنای مذاکره‌ده هیئت عمومیه‌سیله برابر هپمز رد ایده‌جکدك. بو طبیعی ایدی فقط مع التأسف هپمزك حسیاتی اوزرنده بر تأثیر حاصل ایتدی. بو نشریاتدن ملك و وطن متضرر اولدی. بوندن طولایی تحدید ایتمك ایستیورز. فقط استعجال بیورلمزسه برشی عرض ایده‌جکم. ظن ایدرم که اوتوز بر مارت حادثه‌سنه اورذیل مطبوعات سببیت ویرمدی. کیم سببیت ویردی بیلیورمیسکز؟ بنده‌کزجه حکومت. چونکه جهت عدلیه بویله نشریات قانونیه اجرا ایده‌بیلوردی. شکل حکومتی تغییر و تبدیل ایده‌جك صورتده‌کی نشریات شدیده‌یه قارشی کیم نه یاپه‌بیلدی؟ بر تعقیبات قانونیه اجرا ایتدیلرمی؟ پروتودوس حقنده بز بوراده بر قرار ویرمشکن او قراری بیله تطبیق ایده‌مدیلر. بناءً علیه نشریات یعنی بو صورتله حکومتك قباحتی اولدیغی حالده بز طوغریدن طوغری‌یه سربستی مطبوعاتی قبول ایتمك. مع هذا مادامکه بویله آرزو ایدیلیور. بو ماده‌لر علی حاله قبول ایدیلور. بنده‌کز بو ماده اوزرینه یعنی ١٦ نجی ماده‌ده مبعوثان مذاکراتی قصداً تحریف ایدنلر بویله بر مجازات وار . . .

لطفی بك (دنسم) — عیناً بو رأی قانونده واردر.

عارف عصمت بك (دوامله) — مع التأسف یانمده یوقدرکه برکزن باقدم تقویم وقایعده تعزیر شرعی حقنده بر چوق سوزلر سویلنمش. الت طرفنده انك ایچون ینه بر اعتراض وار. بیاز مطالعه وار. تکرار بتکرار ینه دوقتور عارف عصمت بك. ینه بر تعزیر شرعی حقنده. اوکون بوراده دکلدم. عقلم ایرمزکه استنوغراف ضبط اولنیور (قصداًمی صدالری) قصداً دینیلیور قصداً. چونکه غزته‌لرك ایچنده بولنملی او وقت بو ماده‌نك بورایه قابل اولوب اولمدیغنی اکلاملی. شمدی دونکی یکی غزته‌ده شهزادکانه بشیوز بیك غروش معاش تخصیصی (سهواً صدالری) بو نظر حاکمده سهواً قصد اولور. (اولمز، اولمز صدالری) بز ملك دکل بر بشرز، بز او قدر دها اصلاح ایده‌مدك. شمدی مذاکراتك بو صورتله قصداً تحریفی. بزم غزته‌لرك احوالنی بیانلرجه معلومدرکه بزده محررلر اوروپا درجه‌سنده اولمدیغی کبی مخبرلرمزده انلر درجه‌سنده دکلدر. اوروپاده بر مخبر دهشتلی بر سیاسیدر. فقط ویرسون درت بیك غروشده مخبرمی طوتسون (های، های صدالری) درت بیك غروش آیده قزانه‌مز. چیقارمسون دکلمی؟ اکر انی ایستیورسه‌کز مطبوعاتسز اولور مملکت . . .

طلعت بك (انقره) — یکده فنا اولماز!

عارف عصمت بك (دوامله) — فقط بنده‌کز دیورم آنی غایت قورقولیدر. بوندن بشقه هیچ بر مطالعه‌ده بولنمم.

اسماعیل حقی بك (بغداد) — بوراده بو ماده‌نك عدم قبولنی ایفا ایتمش اولمق ایچون ینه سویلیه‌جکم. بوشه لاقردی سویلیه‌جکز اما ارباب انصافدن برقاچ کشی دیکلر. شمدی بو ماده اکر تدقیق اولنورسه اسکی دورلره رحمت اوقوته‌جق سوء استعمالات وار. چونکه بو ماده‌نك تفسیری غایت واسعدر. جزاسی ده او نسبتده غایت شدیددر. آلتی آیه قدر حبس دینیلیور. غایت آغر بر جزادر. قصداً تحریفات کلمه‌سنی تفسیر ایتمك ممکنمیدر؟ باخصوص بزده هنوز استنوغراف دینیلن شی یوق. استنوغراف دینیلان شی اولمینجه بالضروره خلاصه ایتمك مجبوریتی قالیر. خلاصه ایدرکن تمامیله افاداتی، کیم ادعا ایده‌بیلور عجبا او آدمك خلاصه‌سی اثر قصدمیدر؟ البته قصداً خلاصه ایدیور. تحریفی مستلزم. او آدمك تحریفی بو ماده موجبنجه شمدی سزه بر مثال کوستریورم: بنده‌کز بونك کبی دها بیلورم مثال ظهور ایده‌جك. بوندن محررلر هپسی متضرر اوله‌جقدر. مطبعه‌لر، غزته‌لر متضرر اوله‌جقدر. بونکچون بو ماده‌نك بو فقره‌سنی، بو ماده‌یی‌ده حتی لغو ایتمك لازم کله‌جکنی تکلیف ایدیورم. (کورلتی)

رئیس — قبول ایدیورمیسکز اسماعیل حقی بکك تکلیفنی؟ (کورلتی)

اسماعیل حقی بك (دوامله) — وجدانکزله دوشونکز رجا ایدرم.

طلعت بك (ادرنه) — دوشونه‌رك یاپلمش ذاتاً.

لطفی بك — ظن ایتمیکزکه انجمن بونی وقایع مؤسفه‌دن صکره یاپمشدر. دها اول یاپلدی. (کورلتی)

رئیس — دیکلیه‌لم انجمن نامنه لطفی بك سویلیور.

لطفی بك — بوکون اوروپاده اك حریتپرور عد اولنان مطبوعات نظامنامه‌سی دها اول بزم الزدن چیقمشدر. محتوی اولدیغی احکامك همان اکثریسنی، دها آغیرلرینی اوروپاده، فرانسه‌نك ١٨٨٣ قانوننده اك حریتپرور عد اولنان مطبوعات قانونلرنده کوره‌جکسکز.

اسماعیل حقی بك (بغداد) — کوسترك رجا ایدرم.

لطفی بك — دمیندن بری موضوع بحث اولان ماده‌لرك هپسی آنلرده واردر.

قوزمیدی افندی — یوق، کوسترك.

رئیس — افندم شبهه ایتمه‌یکز هپسی وار دیورلر، کوردك قانونده وار دیورلر.

لطفی بك — ایشته کوستریورم.

طرایان نالی افندی — قابل تطبیق دکل.

رئیس — قابل تطبیق اولوب اولمدیغی او بشقه‌شی. بو ماده‌یی قبول ایدنلر النی قالدیرسون قبول اولندی اعیانك مذاکراتی علنی اولدقدن صکره انی ده علاوه ایدرز.

عبداه عزمی افندی — مذاکراتك ختامنه قدر حق کلامم وار افندم. مذاکره کافی اوله‌مز افندم.

رئیس — دفعاتله سزه سوز ویردم، بر دفعه اکثریت حاصل اولدقدن صکره . . . ذاتاً افندم بو ماده قبول اولندی ایسه‌ده ایکنجی مذاکره‌یه قونیله‌جق.

سید بك — (اوقور) اون یدنجی ماده — دولت عثمانیه‌نك قوانین و نظاماتنك رسماً اعلانندن اول نشری ممنوعدر. خلافنده حرکت ایدنلردن ایکی عثمانلی آلتوندن اون آلتونه قدر جزای نقدی حکم و استحصال اولنور و لزوم کوریلورسه طبع و نشر ایتدکلری اوراق ضبط و مصادره قلنور.

محمد علی بك — بنده‌کز بو ماده‌یی «قوانین و نظاماتك رسماً اعلانندن اول نشری ممنوعدر»ی پك مطلق کوریورم. قطعیاً نشر ایدیله‌جك دیمکدر. حتی بویله بر قانون وضع ایدیله‌جکندن‌ده خبردار دکلدر. نشر ایدلمیه‌جك و خبرده ویرلمیه‌جکدر. مطبوعات نه‌دن بوندن محروم

ايديليور . بر قانون وضع ايديله‌جكدر . خبر آلنيور . غزته‌لر بونی یا عیناً نشر ایدر ویا خلاصةً خبر ویریور . بو مطالعه‌دن مبهمدر . قطعیاً نشر ایدلمیه‌جكدر . هیچ اولمزایسه عیناً نشر ایدلسون دنیلسه قبول اولنوردی . حالبوكه هیچ بر دولتده بویله بر ماده یوقدر . بونك لزومی نه‌در انجمن ایضاحات ویرسون . بو درجه سربستیٔ مطبوعاتی تقیید ایتمك جائز دكلدر .

طرایان نالی افندی — اكر اون یدنجی ماده‌یی قبول ایده‌جك ایسه‌ك مجلس مبعوثانی‌ده قپایه‌لم . خفیاً مذاكرات جریان ایتسون . زیرا لایحهٔ قانونیه‌یی مذاكره ایدیيورز . كرك انجمندن كرك شورای دولتدن كلانلری تدقیق ایدییورز مطبوعات بونلردن بحث ایده‌جكدر . بشقه بر نظامنامه لایحه‌سی كبی نشر ایده‌جك اولورسه او وقت بو ماده خلافنه حركت ایتمش اولور . اكر مناقشه اولمازسه اكر مطبوعاته انتقال ایتمز ایسه سربستیٔ مطبوعات نرده قالور انك ایچون بو ماده‌نك لزومی یوقدر .

اسماعیل حقی بك (بغداد) — بنده‌كز ایكی كلمه علاوه ایده‌جكم . بونی قبول ایدرسه‌ك بو كونكی مذاكره كوریله‌مز غزته‌لرله نشر اولنه‌میه‌جق . بوایسه علنیت مذاكرات دینیلان قاعدهٔ اساسیه‌یی اساسندن ییقمش اولور . مادامكه علنیتده بر فائده واردر ، علنی اولمسی قواعد عمومیهٔ سیاسیه‌دندر . بونی بز بو ماده ایله بالطه‌لامش اولورز .

امراه افندی — افندم یاكلیورسكز . افندم قانون ایله قانون لایحه‌سی بشقه‌در . قانون لایحه‌سی بورایه كلیر مذاكره اولنور ، نشر ایدر . اعیانده مذاكره اولور نشر ایدر . اعیان قبول ایدوب ارادهٔ سنیه‌یه اقتران ایتدیمی ، قانون اولدیغی ، او قانونی نشر ایتمك دولته عائددر بشقه‌سی نشر ایده‌مز . ایشته بودر .

وارتكس افندی — اویله سویلیكز .

اسماعیل حقی بك — مجلس اعیان قبول ایدیور . مجلس اعیان قبول ایدیور ، یعنی عادتا تمام اولمش اولیور .

امراه افندی — هیچ بر وقتده .

اسماعیل حقی بك — شكلاً بیتمامش اما اساساً بیتمشدر .

امراه افندی — بونك بر سببی وار . چونكه مجلس اعیاندن تصدیق اولنوب چیقدقدن صكره تصدیقی ایچون چوق مدت كچمز . بونك ایچون بز قانون اساسیمزده ایكی آی قویدق . بو ایكی آی ظرفنده دها قانون دكل بو . اكر بونی غزته‌لر قانون اوله‌رق نشر ایدرسه هر طرفه عكس ایدر ، او قانونك احكامنه قارشی بعض یرده مسئول اوله‌جق . بعض یرده اولمیه‌جق . بونك ایچون قانونی دولت نشر ایدر .

رئیس — برر برر بیتیرمدی افندم .

امراه افندی — (دوام ایله) حتی مساعده بیوریكز افندم قواعدك صورت نشری حقنده‌ده بر طاقم احكام مخصوصه واردر و بو احكام مخصوصه‌ده كلمشدر . اوندن اول نشر ایدیله‌مز نشر ایدیلورسه محذور واردر . چونكه قانون صفتیله نشر ایده‌جك . قانون اولمیان بر شیئهٔ قانون دینه‌جك . قانون اولمیان شیئی قانون دیه‌رك نشر ایده‌مز .

مجدی افندی — مطالعه‌كز طوغری فقط بو معنا اكلاشلمز .

یوسف كمال بك — امراه افندینك سویلدیكی سوزلره اشتراك ایدرم . انی او معناده آلمیدر . بر محكمه‌یه كیتدیكی وقتده او محكمه‌انی بك اعلا تقدیر ایدر . چونكه قانون بیوردقلری كبی مجلس عمومیدن كچدكدن صكره ، ارادهٔ سنیه چیقدقدن صكره قانون اولور . اندن صكره اصل بو ماده‌نك سبب وضعی دیورلركه بر قانون كلدی قوانینك اصول نشری حقنده اوكا مستنددر . حالبوكه اوذتاً بزده دستورك برنجی جلدنده ظن ایدرم اون التنجی بیاهم قاچنجی صحیفه‌سنده مواد عمومیه دیه بر فصل واردركه بو كون قانون قوتی حائزدر ، قانوندر چونكه تاریخی ١٢٨٩ در . قانون اساسیدن اول نشر اولنمشدر . قانون اساسینك یوز اون سكزنجی ماده‌سیله مؤیددر . اونده دیوركه بر قانونك مرعی الاجرا اولمسی درسعادتده تقویم وقایعله ، طشره‌لرده ولایت جریده‌لریله ، غزته اولمیان یرلرده منادی واسطه‌سیله اعلان اولندقدن اون بش كون صكره مرعی الاجرا اولور دیور . شمدی دیمككه قانونك مرعی الاجرا اولمسی ایچون رسماً نشری لازمدر هپمز بیلورز . او نشرده طوغریدن طوغری‌یه حكومته عائد بر حقدر . حتی بو دفعه سرسری نظامنامه‌سی غزته‌لردن بعضیسی طرفندن نشر اولندی . بن مجلس عمومی اعضاسندن اولدیغم حالده كوردم كورنجه حیرت ایتدم بو نه دیمكدر ، دها دون بزدن چیقدی مجلس اعیان نه زمان تصدیق ایتمش دیه . مجلس اعیاندن صكره ارادهٔ سنیه‌یه نه زمان كیتدی ، رسمی غزته نه زمان اعلان ایتدی ؛ حیرت ایتدم . انك ایچون بو مادهٔ قانونیه‌نك وضعی دستورده مندرج اولان بو كون كلمش ایسه عدلاً یاپیله‌جق اولان قانونك حكمنی محافظه‌در ، انك قوهٔ تأییدیه‌سیدر . (محذوری صداسی) محذورینی نه عرض ایده‌جكم . چونكه عرض ایدیورم كه بر حكم قانونی وار بر حكم قانونی وار او حكم قانونی دیوركه بر قانونك مرعی الاجرا اولمسی ایچون رسمی غزته ایله اعلان اولندقدن اون بش كون كچمه‌لیدر . شمدی فرض ایدیكزكه آلدی آن غیر رسمی غزته‌دن بری اعلان ایتدی . یارین بر مدعیٔ عمومی یاخود یاخود بر مدعیٔ شخصی او ظنونه ، او متهمه دیه‌مز . میدی كه سن بو قانونه مطلع اولدك چونكه بو قانون فلان غزته ایله نشر اولندیغی تاریخدن اعتباراً .

پانچه دوروف افندی — هیچ دیه‌مز .

یوسف كمال بك — بو قسمه بوراده مذاكره ایدلمكده اولان مطبوعات منع دیمك دكلدر .

پانچه دوروف افندی — مشروطیتك اساسی مشورتدر . مجلس مبعوثانده هر مسئله حقنده متخصصلری بولنور . فقط چیقان بر مادهٔ قانونیه‌ده و بر لایحهٔ قانونیه‌ده مطبوعاتده مجلس مبعوثانه كیرمامش اشخاص طرفندن بیوك بیوك افكار درمیان ایدیله‌بیلور مجلس مبعوثان و اعیاندن چیقان بر ماده نشر ایدلمسیله اساساً قانون اوله‌ماز . قانون اولاق ایچون مطلقا دولتك رسمی غزته‌سنده نشر اولنمسی و آمرندن نظارتندن عدلیه‌یه عائد ایسه عدلیه نظارتندن مدعی عمومیلره رسماً تبلیغ اولور آنك ایچون بو دعوی وكیلی و حقوقشناساندن اولدیغی حالده تعجب ایدیورم . بو ماده‌نك بتون زائد اولدیغی میداندهدر . زائدلكنی درمیان ایدیورم .

وارتكس افندی — بز مطبوعاته بو قدر اهمیت ویردیكمزك سببی نه‌در چونكه بو عموم